

Як ажываюць успаміны
вязняў былога лагера
ваеннапалонных у
Масюкоўшчыне?

5

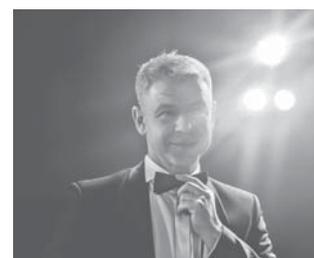
Якія мясціны Янкі Купалы
на Маладзечаншчыне
варта наведаць з нагоды
140-годдзя з дня
нараджэння Песняра?

4

Каму прысвяціў сваю
дабрачынную акцыю
Рэспубліканскі цэнтр
нацыянальных культур?

6

Што за сістэму заняткаў
прапануе моладзі
выкладчык Мінскага
каледжа мастацтваў,
дырыжор і акардэаніст
Дзмітрый Стэльмах?

7

НАБАТ ПРАЎДЫ

Гэты тыдзень прайшоў у краіне пад знакам балючых успамінаў пра пачатак саракавых-ракавых. Напярэдадні 22 чэрвеня, а таксама ў Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа ў гарадах і мястэчках адбыліся шматлікія мерапрыемствы і акцыі, якія засведчылі, што сучасныя беларусы не забыліся і пра сваіх герояў, і пра тых, хто здзяйсняў на нашай зямлі жахлівыя ваенныя злачынствы. Па ўсёй Беларусі гучаў бессмяротны Набат Праўды.

Аляксандр Лукашэнка: “Схіляем галовы перад свяшчэнным подзвігам...”

Зварот Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь да суайчыннікаў з нагоды Дня ўсенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа

Аляксандр Лукашэнка ўкладвае кветкі да брацкай магілы ў вёсцы Хімы Аршанскага раёна

тварчыну памяці. Але мы ведаем, набат праўдлівай прабы сэрца праз сціну маўчання і чужыні. Значнастнам нашыста на беларускай зямлі будзе далена належна правава азнака, а вынікі расследавання прадстаўлены суветнай супольнасці.

Беларусь помніць усіх героўў і бязвінных ахвяр той вайны. Помніць яна і імёны тых, хто супраойчыўчэ з ваненнымі злачынцамі і ўдзельнічаў у крываваых расправах з насельніцтвам.

Мы зробім усё, каб нашы дзеці і ўнукі заохвалі гэту памяць як залог адзінства нацыі і мірнай будучыні дзяржавы.

У Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа мы, беларусы, схіляем галовы перад свяшчэнным подзвігам пераможцаў, якія вызвалі свет ад нацызму, і ўзвышам свой голас у абарону гістарычнай праўды і справядлівасці.

22 чэрвеня Фота і тэкст: president.gov.by

Паважаныя суайчыннікі!

Сёння мы ўспамінаем сумную дату. Восемдзесят адзін год таму цёплая, сонечная надзельная раніца 22 чэрвеня для мільянаў савецкіх грамадзян у адно імгненне стала жахам бамбёжак, бізлітаным знішчэннем мірных жыхароў і бясчэнным болем. Размах фашыскага тэрору быў такі, што мы да гэтка часу не ведаем дакладнай колькасці страт.

Больш як год Генеральная пракуратура расследуе справу

аб генацыдзе беларускага народа, знаходзячы усё новыя і новыя месцы масавых пахаванняў людзей — расстраляных, павешаных, спаленых жывымі.

Многім на Захадзе хацелася б забыць аб зверствах, якія ўчынілі іх бацькі і дзяды на нашай зямлі. Яны перанялі ўжо гісторыю вайны ў сваіх папярчніках, забылі вынікі прэзідэнтскага салата, які крываўі запаліў за свабоду і жыццё народаў Еўропы. Цілер зрабілі замак на нашу псе-

Газета — рэгіёны — чытач

Наша краіна ў чаровы раз узгадана трагічным падзеі 22 чэрвеня, калі роўна 81 год таму, у тым ліку і праз тэрыторыю Беларусі, фашысцкі сілы пайшлі ў зніштажальны наступ супраць мірнага савецкага насельніцтва. Пра тое гора засталася жывая памяць, якую народ наш, адбываючы належае тагачаснаму ваянну і партызанскаму супраўі, за дзінным жыхарам Беларусі. У Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа, насілі хвіліны маўчання, дзведваліся, як сучасныя беларусы сусветнай сумноўга дадыву.

Рыгор Бясык, дырэктар мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць-герой”

— Мерапрыемствы па ўшанаванні ахвяр Вялікай Айчыннай вайны пачаліся яшчэ 21 чэрвеня з запальвання паходні ад Вечнага агню Брэсцкай крэпасці, якая з пашанай будзе дастаўлена ў Галоўны Храм узброеных сіл Расіі. Затым дзінчыцца, моладзевыя і студэнцкія дэлегацыі Беларусі і Расіі разам з чарыраўднімі ў влікі сьвят на плошчы Шчырыманіяў. Моладзь абедзвюх краін сустрацалася на дыялогавы пляцоўцы са старшынёй Савета Рэспублікі Нацыянальнага Сходу Наталіяй Качанавай, а пасля былі ўскладзены кветкі ў знак влікай пашаны да позвыўгу героўў Брэсцкай крэпасці. Традыцыйна Інстытут парганічнай службы і Парганічны камітэт правалі акцыю “Баяны

Барыс Пракаўцэ, супраойчыні Гісторыка-культурынага комплексу “Лінія Сталіна”

— У ноч на 22 чэрвеня на нашым комплексе адбывалася акцыя “Памяць”. У 3 гадзінныя раніцы нашы госці ўсклалі кветкі да помніка ВМФ СССР. Помнік флоту на тэрыторыі комплексу стаіць не выпадкова, бо мы імкнімся захаваць рэчыніну ўспаміну ўсіх Узброеных Сіл, якія змагаліся за нашу Перамогу. Праз гідэты дэлегацыя праінтывалі развіццм каля мемарыяла “Мінскага ўмцавананага раёна”. Пазней быў наведаны комплекс “Артільерыйскі капанір”.

Усе нашы ўдзельнікі гістарычных рэканструкцый былі залейнічаны на мерапрыемствах, якія адбываліся гэтымі днямі ў Брэсцкай крэпасці.

Марыя Ткачова, старшыня навуковай супраойчыні фільма

Шчыльны графік і вялікая адказнасць

21 чэрвеня адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Марквейча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністраства.

З дапамогай сродкаў влікаўсваі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў. Было падкрэслена, што ў прафіку апошніх падзей галоўная ўвага была надалена Дню усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа. Сведчанне таму — шматлікія мерапрыемствы, якія праходзяць у гэтыя дні па усёй краіне. Не менш важна плашчэцца працесі і Дзень Незалежнасці 3 ліпеня, падчас якога пройдзе моладзевы форум і шэраг афішынных і святчынных мерапрыемстваў самага высокага ўзроўню.

Уздымалася пытанне ўшанавання класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы з нагоды святавання яго 140-годдзя. Павядамлялася, што ва ўсіх філіялах музея песьняра адбываюцца адмысловыя мерапрыемствы, а Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны сумесна з Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы папярхтывалі практ, які расказвае пра творчасць Янкі Купалы ў гады вайны. Творчасць Янкі Купалы праін-

ваў паступаючы, на шматлікіх творчых вечах, праз акцыю “Чытаем Купалу разам” у інтэрнэце.

Разглядалі на нарадзе і новы “Коджэ аб культуры”, напярэў ў які будучы вынікава абмеркаваньне 29 чэрвеня ў Савете Рэспублікі, пасля чаго ён уступіць у сілу. Зьмены і дапаўненьні ў яго дапамагалі распрадоўваць Адміністрацыя Прэзідэнта, Міністраства юстыцыі і Юрысты Савета Міністраў.

Азначалася, што Міністраства культуры важна зрабіць усё неабходнае, каб на належным узроўні папярхтывалі стварэнне першачынаных канцэртных нумароў на IX Эканамічным форуме Беларусі і Расіі ў Гродна і надаль увагу якасному правядзенню “Славянскага базару ў Віцебску”.

Падчас нарады абмеркаўвалася таксама інфармацыйныя падтрымка кінаканцэрна “Беларускі фільм” праз РВУ “Культура і мастацтва”.

На контроль падчас нарады быў паступаючы і змест дзінчых фільмаў, асабліва замежных, заплурчаны ў практ у кінатэатрах і аздаўленых латрахах. Была дадана рэкамендацыя аб укараненні айчынай прадукцыі і залатого савецкага фонду.

Стварэцца памятны знак у межах народнага праекта “Дзеці Беларусі — ветранам і будучым пакаленням”, арганізаванага пры падтрымцы міністраства і ведамстваў Рэспублікі Беларусь і Саюзнай дзяржавы. Свой ўнёсак ва ўвекавачанне памяці зрабіла Міністраства культуры, асабліва міністр Анатолій Марквейч і яго сім’я, уздыўшы ўдзел у гэтай акцыі.

У нашай краіне глыбока шануюць і памятаваюць стварынаў Франца Вяленанага Марквейча падчас сусветнай акцыі “Не будзе ў влікай Памяць”.

У нашай краіне глыбока шануюць і памятаваюць стварынаў Франца Вяленанага Марквейча падчас сусветнай акцыі “Не будзе ў влікай Памяць”.

Сустрача міністра культуры Анатолія Марквейча з прадстаўнікамі Фонду Талапа

Дакументы аб генацыдзе сведчаць

У прэс-цэнтры Дома навуцы 20 чэрвеня прайшоў мерапрыемства, прысьвечанае ўсенароднаму Дню памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны і генацыду беларускага народа. Журналістам падчас сусветнай павадзі пра падвадзненне прамежкавых вынікаў крмынальнай справы, якая тычыцца знічэння нашых суайчыннікаў ў гады нямецка-фашыскай навалы.

Няпростае, але патрэбнае расследаванне злучытаў акупантаў знайшло адлюстраванне ў адной 200-старонкавай кнізе “Генацыд беларускага народа” пад агульнай рэдакцыяй Генеральнай пракурора Рэспублікі Беларусь Андрэя Шведла. Павядаміць аб стварэнні кнігі ў прэс-цэнтр прайшлі намеснік начальніка ўпраўлення па нагляду за расследаваннем асабліва важных крмынальных спраў Генеральнай пракуратуры Сяргей Шыкунец, дырэктар Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навуц Валдзім Лакціа і галоўны рэдактар выдавецтва “Беларусь” Ларыса Язковіч.

Сяргей Шыкунец азначыў, што за больш як год

работы па крмынальнай справе аб генацыдзе беларускага народа ў перыяд вайны і міжваенны перыяд апытана больш за 14 тысяч сведкаў, у тым ліку вязняў латрахаў са скаладанымі лёсамі. Праведзены тысячы аглядных месцаў масавых знічэнняў грамадзян на тэрыторыі краіны, выяўлена больш за 500 новых. Папоўнены спіс спаленых населеных пунктаў. Дапамоў ў расследаванні аказваюць прадастаўнікі Следчага камітэта, Дзяржаўнага камітэта следчых экспертаў, Міністраства абароны, гісторыкі, рабонікі аратраў.

Вынікі справы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”. Яна разлічана на масавага чытача, напісана даступна, змяшчае спасылкі на крмынальны дакументы. Акрамя таго, да жадаючых паглыбіцца ў тэму на сайце Генеральнай пракуратуры ёсьць раздзел, у якім можна знаёміцца з матэрыяламі расследавання па гэтай крмынальнай справе.

Па словах іншага выступоўцы, дырэктара Інстытута гісторыі НАН Беларусі Валдзіма Лакціа, зарас прадэманстрацыя навукова-даследчай працы, якая будзе адлюстравана ў кнізе.

У выніку працы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”.

У выніку працы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”.

У выніку працы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”.

У выніку працы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”.

У выніку працы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”.

У выніку працы прывялі да стварэння кнігі “Генацыд беларускага народа”.

Фотафакт

Вялікая Айчынная вайна адбывалася вострым болем у сэрцы кожнага жыхара Беларусі, закрываючы на і сямью нашага народнага паэта Якуба Коласа. Сярдні сын песьняра Георгій (Юры) Міцкевіч прапаў без вестак у першыя месцы ваяннага ліхалецця.

Памяць аб вестках захаваўся ў вершаваных радках Якуба Коласа...

А 22 чэрвеня на Вайсковых могілках Мінска ўрачыста адкрылі мемарыяльную шыльду ў гонар Георгія (Юры) Міцкевіча, апошні ліст ад якога быў атрымалі 30 верасня 1941 года.

У адкрыцці сьрод іншых прымалі ўдзел сям’я класіка, супраойчыні Дзяржаўнага літаратурнага-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, скульптар і аўтар шыльды Максім Пятруль.

цыду беларускага народа. Пры гэтым, адзначыў Валдзім Леандзічэ, сёння складана атрымаць доступ да архіваў некаторых краін, якія датычныя трагедыі або вянаты ў ёй.

Паміж гэтага, было адзначана, што зусім нядаўна ўсталяваны генацыду беларускага народа да абмеркавання на Міжнароднай Парламенцкай канферэнцыі “Гістарычная памяць Вялікай перамога, забытая адзінствам” пад націяй Палаты прадастаўнікоў Нацыянальнага сходу.

Важна, што памяць аб генацыдзе беларускага народа і агульнанацыянальнай трагедыі абранячана Канстытуцыяй. У гэтай сувязі пачаткова года было і рашэнне Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнка дадаль згаданне аб генацыдзе ў Дзень памяці 22 чэрвеня.

Галоўны рэдактар выдавецтва “Беларусь” Ларыса Язковіч у сваю чаргу павядаміла, што кніга “Генацыд беларускага народа” павяччала свет на дзвюх мовах: рускай і англійскай, пазычыла беларускага боку выдзачана больш чым дакладна ўжо ў самой яе назве. Змест кнігі шчыль, але, тыма не менш, цікаваць насельніцтва да выдання ёсьць, бо людзі разумеюць яе дакументальную каштоўнасць. Першы яе тыраж хутка разшыўся, і таму выдавецтва выпушціла дадатковыя ў 1500 экзэмпляраў, а зарас запаліць і трэці тыраж жа колькасці. Выдавецтва робіць намаганні, каб гэтая кніга будзе даступна ў кожнай бібліятэцы.

На прэс-канферэнцыі

“Залатая Ліцера” — у “Культуры”!

З 22 па 24 чэрвеня ў Віцебску праходзіў II Форум медыянага супольніцтва. На ім, у прысутнасці, адбылася шырымная ўзнагароджанне пераможцаў і лаўрэатаў XVIII Нацыянальнага конкурсу друкаваных СМІ “Залатая Ліцера”.

У намінацыі “Лепшыя матэрыялы культуралагічнай, гісторыка-краязнаўчай тэматыкі” сярод рэспубліканскіх друкаваных СМІ, інфармацыйных агенстваў і сеткавых выданняў праект “Не будзе ў влікай эпілога... Мемарыялы зямлі беларускай ад ідэі — да бронзы і граніту” званна пераможцаў і “Залатую Ліцэру” атрымала газета “Культура”.

...Гэты праект газеты “Культура” на радзіўся ў год народнага адзінства, у той самы год, калі неамагачы былі не аддаць даніны Памяці яшчэ адной незабытай

дасі з летаніцы Айчыны, якая на вккі ўпісаная ў аналі гісторыі крывавамі літаратры мутку і далейшага Бяссмерця. 22 чэрвеня 1941 года... Яна, гэтая дата, яднае людзей розных пакаленняў успамінамі аб страшных пакутах і бяспрыкладным гераізме нашых прадаўцаў, дзядоў і бацькоў. Праз восем дзесяцігоддзяў, у юбілейны Дзень усенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны, мы ўскладзілі кветкі да манументаў і мемарыялаў, якімі літаральна ўспаняная Беларусь. Але ці ведаюць людзі, які нараджаліся гэтыя гучна-маўлявыя і ўжо вядомыя ва ўсім свеце знакавыя сімвалы нашай гісторыі? Як і хто ўвасабляў іх “ад ідэі — да бронзы і граніту”? Пра тое і распадаўся праект “Культуры” праз увесь Год народнага адзінства. Працягнем мы пісаць сваёсабытвую энцыклапедыю стварэння мемарыялаў і сьветаў, у Год гістарычнай памяці. Бо “не будзе ў вайны эпілога...”

Валдзім Лакціа, дырэктар Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навуц

— На кардынальнай раздэ па развіцці гістарычнай навуцы і адукацыі, якая прайшла пад кіраўніцтвам міністра адукацыі і навуцы ў Станісу, зварыць пытанне зменны змест падручнікаў па гісторыі Беларусі. Таксама ўважліва праца над выданнем “Вялікай Айчыннай вайны на савецкага народа ў кантэксте Другой сусветнай вайны”, дзе будзь умяшчаны асобы акцынты на генацыдзе беларускага народа, звязанага з калабаранствам. Не скарэц, што на дзяржаўным узроўні абмеркаўваецца ўвядзенне школьнага экзамена, дзе другім пунктам у білеце будзь пытанні пра Вялікую Айчынную вайну. Таксама ў папярчніках па новай дысцыпліне “Гісторыя беларускай дзяржаўнасці”, якая з’явіцца ва ўніверсітэтах, пытаннем пра вайну надалецца дастаткова ўвагі.

На прэс-канферэнцыі

Мемарыялы ў гонар Георгія (Юры) Міцкевіча ў Віцебску

Маршрут па Купалавым краі

На паўночны захад ад Мінска па мясцінах Песняра: што цікавага можна пабачыць у Маладзечанскім раёне

На нашых старонках мы неадразавава пранапоўвалі ўвазе чытачоў самыя розныя маршруты для паездак па краіне, падчас якіх можна бліжэй знаёміцца з помнікамі гісторыка-культурнай спадчыны. Гэтым разам накінемся ў ваколіцы Маладзечна. Маршрут разлічаны на адзін дзень — калі выехаць ранкам машынай з Мінска, можна ўправіцца яшчэ да вечара.

КАЛЫСКІ ПАЭТА

Першы прыпынак у нашым падарожжы — многім знаёмай Вязьніка. Будзе сімвалічным распачаць знаёмства з Маладзечаншчынай з наведвання родных мясцін Песняра, чыё 140-годдзе краіна акурат адзначае неўзабаве. Няма нічога здзіўнага, што ў гэтым краі на паўдарозе між Мінскам і Вілейняй вельмі многія мясціны звязаныя з жыццём будучага народнага паэта, маладыя гады якога прайшлі на мяжы паміж пачынаюцца і мінлага стагоддзямі, калі Вільня і Мінск яшчэ не былі раздзелены дзяржаўнай мяжой і спаборнічалі за званне сталіцы Беларускага нацыянальнага адрэджання.

У Вязьніцы варта не толькі аглядаць музейную экспазіцыю, але і прагуляцца па ваколіцах. Філіял музея знаходзіцца на тэрыторыі колішняга шляхецкага маёнтка Замбжыцкіх, у якіх сам Я. Луцвічэвіч арандаваў да зямлю акурат у той час, калі з'явіўся на свет малы Янка. Таму навокал мы можам бачыць надзвычай маляўнічы прысаджаны парк, які раскінуўся паміж рэчкай Вязьнянкі і каналам Вілейска-Мінскай воднай сістэмы.

У лёсах гэтага тыповага шляхецкага двара адбываўся гісторыя Беларусі XX стагоддзя — як вядома, у выніку Рыжскай мірнай дамовы ў 1921 годзе Маладзечаншчына і Вязьніка адыйшлі пад уладу Польшчы, і неўзабаве ў колішнім маёнтку Замбжыцкіх размясціўся пастарунак Корпуса аховы памежнікаў — польскай вайсковай арганізацыі, створанай для аховы савецка-польскай дзяржаўнай мяжы. Знаходзіўся ён у былым саадзільным доме Замбжыцкіх, які, на жаль, быў страчаны ў пасляваеннай гады, але на яго месцы захаваліся да сёння бетонны склеп. Даламо яшчэ збуда, што ў Радашковічах, дарогай на Вязьніку, можна паглядзець мясцовыя касцёл, збудаваны ў 1859 годзе, дзе быў ахрышчаны малы Яс. Луцвіч.

СПАДЧЫНА МЯСТЭЧКА

Кінемся далей — у Дубрава. На ўкраіне можна па-

У Купалавай Вязьніцы

Вядзяны млын у Гарадку

Касцёл у Хоўхславе

Млын-вятрак у Солтаных

Касцёл у Бенцы

бачыць рэшткі колішняга маёнтка, які належаў шляхецкаму роду Хвараў, — тут на беразе маляўнічага става захаваўся мураваная будынка з спіртасховішча. Асцель жа працягваецца і аб'екты старажытнага гарадзішча, што сведчыць пра даўнюю гісторыю гэтага паселішча. А ў цэнтры мястэчка варта аглядаць велічыню руіны касцёла, збудаванага на мяжы XVIII і XIX стагоддзямі. На жаль, з-за людской надбайнасці ў 1980 годзе ў храме згарэў пажаж, які знішчыў да будынка, але, нягледзячы на тое, і сёння яго магутныя мур і калоны ўражваюць сваёй прыгажосцю ды магнутасцю. Рухаючыся далей на захад, варта таксама зрабіць прыпынак у Патроўшчыне,

кавая яшчэ і тым, што менавіта ў гэтых вёсках у 1909 годзе, пасля заканчэння Барунскай настаўніцкай школы, пачынаў свой працоўны шлях малады працадзельнік Рыхар Рухад. З немаляў адзіўленнем я даведваўся, што ён усім ледзь-ледзь размянуўся ў часе з маладым Іванам Луцвічэвым, які за пару гадоў да таго працаваў памочнікам вінакура на бровары ў суседняй Яхімоўшчыне. Акрамя бровара, ад колішняй сям'і Су-лістроўскіх тут на берагах маляўнічага става захаваўся два драўляныя свірны, афіцына, флігель і два жылля дамы, у адным з якіх сёння размяшчаецца яшчэ адзін філіял Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

СЛЯДЫ МІНУЛАГА НЕ МУСЯЦЬ ЗНІКНУЦЬ

Далей рухаемся па поўнач і трапляем у вёску Солтаны, дзе захаваўся драўляны млын-вятрак першай паловы XX стагоддзя. Назіва няблага збераглося ўнутранае абсталяванне млына, але дзе агонь выклікае занепакоенасць — гэты будынак з дрэва часта разбураюцца, не атрымліваючы належнага догляду. На ўсю краіну, на жаль, сёння набярэцца толкі з дзсяткак драўляных ветракоў, тры з якіх перавезеныя ў Беларусі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту ў вёсцы Азяро пад Мінскам. Яшчэ пяць ветракоў у розных кутках Беларусі былі зруйнаваны з розных прычынаў толкі за дзвядцят дзвяццаць гадоў. Між тым, варта было б звярнуць увагу на патрэбу захавання такіх рэдкіх і адметных пабудов, якія некалі былі неад'емнай часткай беларускага вяскованага краявіду, якія некалі былі неад'емнай часткай беларускага вяскованага краявіду, якія некалі былі неад'емнай часткай беларускага вяскованага краявіду.

Апошні пункт нашага падарожжа — велічыня барочны касцёл Найсвяцейшай Тройцы ў Бенцы, збудаваны ў 1704 годзе. Рэстаўрацыйныя работы тут былі распачатыя яшчэ ў 1980-я гады, і сёння, хоць будынак і стаіць значнымым, яму, прынамсі, не патражае далейшае разбураенне. Ён касцёла, калі панануць, вы можаце сустрэцца з мясцовым вартаўніком — рудым ласкавым катом, які правядзе нас вакол храма і развітаецца з імі брама. Час вяртання дамоу — наперадзе чакаюць новыя маршруты і свежыя ўражэнні. То да наступнай сустрэчы!

Антон РУДАК
Мінск — Маладзечаншчына — Мінск

Да юбілея Песняра чытайце іныя ракурсы экскурсію на ст. 14—15

У сталічнай Маскоўшчыне захаваўся былы комплекс былога лагера ваеннапалонных, які бачыў пакуты тысяч савецкіх салдат. Хто і як руліцца пра месца паміж і смутку?

Агароджа з калочага дроту, вартавыя вышы, прыжактары. На тэрыторыі вяснянага гарадка ля вёскі Маскоўшчына ўлетку 1941 года разгарнулася лясная частка Шталага-352 — лагера савецкіх ваеннапалонных, дзе загінулі ад голаду і хвароб, былі расстраляныя і закатаваныя звыш 80 тысяч чалавек. І гэтыя астаткі нешта лічылі канчатковымі: дагэтуль у раёне адкрываюць не вядомыя раней маглы. Тыздзень таму ўрачыста перапахавалі астаткі 144 воінаў, знойдзеныя 52-м асобным пашукавым спецыялізаваным батальёнам у 2020 годзе.

“Маскоўшчына як сімвал усіх лагераў ваеннапалонных на акупаваных тэрыторыях, наоўні з Хатынню, Трасцяніном, Мінскім гета, уваходзіць у шэраг месцаў нацыянальнай памяці”, — упэўнены гісторык, член праўлення Рэспубліканскага саюза турыстычнай індустрыі Дзмітрый Марозаў.

Аднак даляка не ўсе ведаюць аб жажлівай гісторыі лагера. Так, у 2019 годзе выдана кніжка “Беларуская Эцыклапедыя імя Пятруся Броўкі” выйшла кніжка “Маскоўшчына. Трагедыя савецкіх ваеннапалонных” на беларускай, рускай і англійскай мовах. Ілюстрацыю сучаснага і гісторычнага фотаздымкаў і трагедыя савецкіх ваеннапалонных дакументаў. Яшчэ ў савецкай гады на лагерах магліх афіцыйна помнік і запалілі Вечны агонь. Понад бабаваныя храм Уздзіжана Крыжа Гасподняга, пры якім праце невялікі музей падзіву савецкіх ваеннапалонных — вязню Шталага-352. Але адно было лагера, якое знаходзіцца вядома ад манумента, праз чыгунку, застася па-за ўвагі. Для гэтага заўважлі камплексаў, які захаваўся на постсавецкай прастору! Месцамі

Мемарыял “Маскоўшчына”

Пачуць іх галасы...

німа і мемарыяльнага знаку, ні інфармацыйных стэндаў. А гадоў шэсць таму зямлі ўвогуле хабелі адвесці пад жылоу будоўлю. Добра, што задуму не ахвішцілі, і ў гэтым вялікая заслуга неаб'яжавых гараджан.

БЗАРАЖОМ МАСКОЎШЧЫНУ!

Грамадскі актывістаў, гісторык, прадстаўніцтва турыстычнага бізнесу аб'яднала жаданне зрабіць жажлівую гісторыю Шталага-352 больш вядомай для ўсіх, сфарміраваць уважлівае і адказнае стаўленне да аб'екта. Для гэтага надрукавалі брашуры, развясцілі па тэрыторыі плакаты, задалі субгонікі і нават пачалі вадзіць экскурсіі. У лістападзе 2020 года кантрольны тэст і тэмналагічную курсу пешаходнага жадзі з нямногіх така комплексу, які захаваўся на постсавецкай прастору! Месцамі

Белдзяржуніверсітэта, а потым — удзельнікі Рэспубліканскага з'езду пашукавых атрапаў (клубаў) “Мы — спадчынікі Перамогі”. Зараз актывісты хочунь усталяваць на тэрыторыі лагера інфармацыйныя шылькі, каб лёгка ахвотны мог даведацца аб гісторыі памятнага месца. Жаданне і срокі ёсць. Азінае, што хвалюе руліцца, ці не перашкодзіць справа марудны працэс узгаднення з аддзелам архітэктуры раённай адміністрацыі.

трымкі з нямецкіх дакументаў, атучаная прафесійнымі актывістамі. Аўтары канцэпцыі і стваральнікі — студыя “Медиа-lab Палаголь” — называюць гід палонным да аўдыяспектала, і маюць раёны. Яны удаля камбінуюць словы, музыку і шумы, якія ствароўць у слухача ўяўленне пра выпрабаванні, што выпалі

Будынак былога лазарэта

Звыш 80 тысяч чалавек былі расстраляныя і закатаваныя, памерлі ад голаду і хвароб у Шталагу-352

АЖЫВШЫЯ ўСПАМНІ

Шпер паглыбшца ў трагічную гісторыю Маскоўшчыны пачас прагулка па тэрыторыі былога лагера можна нават без экскурсава. Да Дня ўспамінальнай памяці ахвар Вялікай Айчыннай вайны і геншыду беларускага народа пры падтрымцы Рэспубліканскага саюза турыстычнай індустрыі і фонду EVZ запущаны аўдыягід “Палонная праўда: гісторыя Шталага-352 ў Маскоўшчыне” да трох моваў — беларускай, рускай і англійскай. Маршрут разлічаны на і гадзіну 10 хвілін, пачынаецца на чыгуначнай станцыі, дзе разгукалі змалены з ваеннапалоннымі, і завяршаецца ў лагерах магліх ка храму Уздзіжана Крыжа Гасподняга. На шляху паміж гэтымі пунктамі карыстальнікі пройдунь праз месца былой гадоўнай брамы, сталовую, пляц і каршар, лазарэт, аўтарамонтны майстэрні, дом афіцёрскага складу і месца былой Усходняй брамы. Аднавіць гісторычную карціну дапамогуць аповеды былых вязняў, сведчанні відэаочуў і вы-

Падчас экскурсіі па тэрыторыі лагера

з-пад асфальту прасупае выкладзеная вязнімі бруквакама. Да нашых дзён стаяць дом афіцэрскага складу, будынак сталовай, лазні, майстэрняў і лазарэта. Гэтыя аб'екты, якія дымаюць гісторыяй вайны, на жаль, не маюць ахоўнага статусу, некаторыя з іх паступова разбураюцца. У 2019 годзе знесена лагеравая казарма, у якой на драўляных бляхах захаваўся надпіс, пакінуты вязнімі. Ад пажараў нашываў былы лазарэт. Да таго ж на тэрыторыі

абавязкова зробіць якасны прадукт. Кажу гэта, аглядаючыся на палонны праект “Кветкі для Сенькіна” — мультымедыійную нараву пра дэс палоннага фельчара Міхаіла Сенькіна, якая ўключае тэксты, фотаздымкі, аўдыязапісы і малюнкы. І гэта не проста прэзентацыя гісторычных матэрыялаў, а спроба эмацыйнага паглыблення ішоў у гэму праз асабіста.

Што да стварэння музея і мемарыяльнага комплексу ў раёне былога ішталага, шпер, у Гол гісторычнай памяці, варта нарэшце вырашыць гэты пытанне.

Данііл ШЫКА

Аўдыягід “Палонная праўда: гісторыя Шталага-352 ў Маскоўшчыне”

Георгій Егізарян з удзельніцай ансамблю "Эрэбуні" Софія

Дабрачыннасць — у кожнае сэрца

Ерэван і хачелася ўсюму свету расказаць пра самабытную гісторыю і прыгажосць армянскай сталіцы. Папача адной з экскурсій і пазнаёміўся з будучай жонкай з Беларусі.

— Часта па справах даводзіцца бываць у розных краінах, — кажа Георгій Егізарян, — Аднак такой цеплыні ў спасунах паміж людзьмі, як у Беларусі, няма, прынаося вам, нідзе. Да чалавека тут заўсёды ставіцца з павагай, і нацыянальнасць не мае значэння, галоўнае — тыя якасці, якімі ты валодаеш.

Працы ў армянскай дыяспары ў Беларусі вельмі шмат. Напрыклад, у Мінску, у сярэдняй школе № 4, больш за 20 гадоў па выкладчы праходзіць заняткі армянскай мовы, літаратуры, гісторыі, да арганізацыі якіх прыцягнута і "Айастан". Напачатку

на 29 гадоў раней за старажытна Рым. Што да паўсядзённай дзейнасці армянскай супольнасці, дык "Айастан" шчыльна супрацоўнічае з пасольствамі Арменіі і Беларусі, а таксама з рознымі грамадскімі аб'яднаннямі ў асобных краінах.

— У Беларусі да нас ставіцца не па нейкіх нацыянальных, рэлігійных ці іншых крытэрыях, а проста па чалавечы, добраазычліва і гасцінна, — адзначае Георгій Егізарян, не так даўно, да слова, узнагароджаным мэдаль Француска Скарыны. — Таму хочацца, каб наша ўдзячнасць па Беларусі вылівалася ў шматлікія акцыі, канцэрты, мерапрыемствы, у тым ліку і дабрачыннага характару.

ЭСТОНІЯ РОБІЦА БЛАЖЫЙШАЙ

Кіраўнік культурна-асветніцкага грамадскага аб'яднання "Эстонскае таварыства "Ластаўка" Олівер Манглус таксама прысутнічаў на дабрачынным канцэрте. Эстонскае таварыства паstryла ў набыццё ці сапраўды папуляры, якія атрымаў кожны ўдзельнік і эстонцаў больш. Так мы робімся

Олівер Манглус з унучкай Алаймай

рэграфічных ансамбляў. Акрамя канцэртнай праграмы, удзельніцаў свята чакалі салодкія падарункі ад арганізатараў святочнай дзеі.

на гэтых занятках, як кажа Георгій Егізарян, прыходзіла да 40 вучняў. А сёння шматлікіх да нацыянальнай адукацыі ўзраста, і ў школе працуюць ажно сем груп агульнай колькасцю да 100 чалавек, дзе вывучаецца армянская мова, гісторыя, культура, літаратура. Таксама тут можна навучыцца нацыянальным песням і танцам.

Дарэчы, у дабрачынным канцэрте, што ладзіўся ў Рэспубліканскім цэнтры нацыянальнай культуры, удзельнічалі і артысты з ансамбля народнай песні і танца "Эрэбуні". Калектыву ў свой час быў уадастоены дыплама UNESCO за асаблівы ўклад у развіццё міжкультурнага дыялогу і высокай прафесіяналізму, а ўвогуле ў яго рэпертуары больш за 60 харэаграфічных пастановак.

— Ансамбль народнай песні і танца "Эрэбуні" (іго мастацкім кіраўніком з'яўляецца Рузана Аванесян) быў створаны пры таварыстве "Айастан" у 1998 годзе і пастаянна ўдзельнічае ў фестывалі нацыянальных культур, неаднойчы становіўся яго лаўрэатам, — кажа Георгій Егізарян. — Былі мы ў Гродна і Сігэта. А ўвогуле без нашага самабытнага калектыву не абыходзіцца фестывалі "Сузор'е", "Вянок дружбы" ды многія іншыя. Далам, што Эрэбуні — гэта старажытная назва сталіцы Арменіі Ерэван, які, павадле навукоўцаў, быў заснаваны

чыш беларускую мову, але яна аказалася мне не па зубам. Хаця часам, калі гляджу "Навіны" на беларускім тэлебачанні, сэрце многіх слоў упалак. Але рускай мовай валодаю нядрэнна, шмат у чым дзякуючы жонцы.

Сярод дзейнасці эстонскай супольнасці — арганізацыя курсаў для тых, хто шматліка культурнай і мовай Эстоніі. Акрамя таго, эстонцы, якія прахываюць у Беларусі, ладзяць шматлікія мерапрыемствы, выступаюць на разнастайных фестывалях, сярод якіх, натуральна, патэснае месца займае і ўдзел у Фестывалі нацыянальных культур у Гродна. А яшчэ ў Мінску, у Верхнім горадзе, некалькі гадоў таму пры падтрымцы дыяспары ладзіцца свята эстонскай культуры, на якое прыязджаў больш за 200 удзельнікаў з Эстоніі.

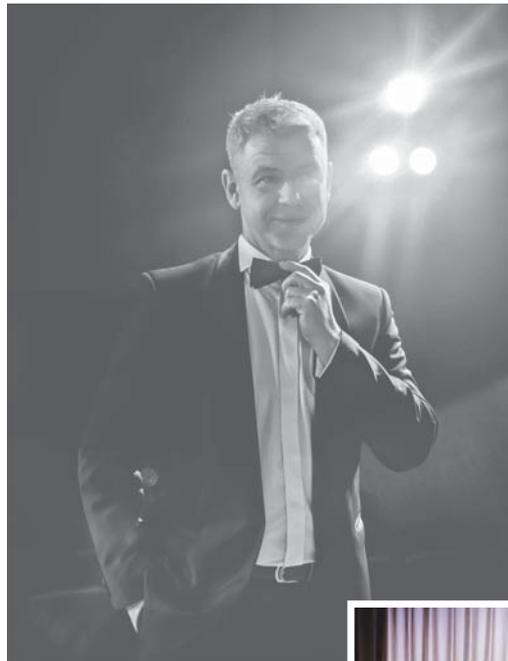
— Арганізаваць падобнае свята — няпростая задача, — прызначае Олівер Манглус. — Разам з тым, гэта і вялікая радасць ад таго, што мінчане і ўсе госці беларускай сталіцы змоглі убачыць эстонскіх выканаўцаў, нашы музычныя калектывы, пазнаёміцца з эстонскай канцэртнай кухняй, развучыць нацыянальную эстонскіх танцаў і гульняў, набыць сувенеры ды і ўвогуле даведацца пра Эстонію і эстонцаў больш. Так мы робімся

Падчас канцэрта

Як расказаў "К" Олівер Манглус, сам ён абвештаў імя краіны і гарадоў, але ўражанне з'явіўся згодзі з Мінскам. Тут у яго свой бізнес, а на наша сямейства, сямейства паміж армянамі, эстонцамі, прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей і беларусамі, будзе толькі ўмяшчальна. Бо сямейства паміж нацыянальнасцямі, паміж народамі — вельмі важна і сёння, і ў будучыні, вельмі важна заўсёды і ва ўсё часы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота аўтара

Напоўніць свет гармоніяй

вакулу, і харэаграфічных элементаў.

— Каледж стварэў і папулярныя нумары, дзе тэматычныя канцэрты. Вось у красавіку мы правялі традыцыйнае мерапрыемства "Захавашь Беларусь для будучыні", гэтым разам у аграгарадку Стары Сверхань. Канцэрт быў прысвечаны трагічным падзеям, якія адбыліся на Чарнобыльскай АЭС. З першага курса нашы вучні развучваюць празніваўны творы аб Вялікай Айчыннай вайне, якія арганічна сплучаюцца з усёй палітрай іх музычных уменняў.

— Якая будучыня чакае выпускнікоў вашага каледжа? Важна, каб маладыя спецыялісты заставаліся ў прафесіі?

— Беларуская сістэма адукацыі прадугледжвае сістэму размеркавання

канцавацца набіць прафесійнага майстэрства. Прытым можна вучыцца і заўважна.

— Вашым пымбалю добра ведаюць у краіне. Не маглі б вы сказаць некалькі слоў і пра яго?

— Аркестр, у які, акрамя пымбалю, уваходзіць і баяны, акардэоны, бас-гітара, драўляныя духавыя інструменты, ударныя, быў створаны ў 1989 годзе сям'ём музыкаў Васіля і Ганны Казючы. Самнашчым галоў таму яны перадалі яго мне. Да гэтага часу маем зносіны з ім, дзелімся поспехамі. Кардэстыву мае званне народнага. Гэта вельмі сур'ёзны ўзровень. Мы неаднараза былі прадстаўнікамі Беларусі на самых разнастайных пляцоўках блізкага і далёкага замежжа.

Аркестр "Ліра"

У газеце "Культура" мы час ад часу асвятляем пытанні, звязаныя з творчай адукацыяй у Беларусі. У гэтым сэнсе звяртаемся да гэтай тэмы і зараз, бо ў профільных універсітэтах і каледжах ідзе выпуская кампанія, а праз пару месяцаў стартуе і ўступная. Магчыма, наш чытач знойдзе для сябе адказы, як працуе сістэма падрыхтоўкі тут, зарыентавацца ў асноўных тэндэнцыях.

прыглядзецца, які ўзровень ігра на інструментах трэба асвоіць і які артыстычны вопыт можна прыдбаць.

— Даючы кансультацыі патэнцыйным навучэнцам, ці адлучае слабы ўзровень спецыялістаў і падрыхтоўкі ў іх аглядаючы чалавека зьявіцца жыццё з музыкі?

— Як правіла, калі бачым залаткі таленту і натывальна, імкнёмся дапамагчы. Нашы выкладчыкі і самі ездзяць у рэгіёны, каб знайсці такіх апантантаў музыкаў дзяцей. Каледж адкрыты для гарадскіх і вясковых музыкаў, і, зразумела, у кожнага дзіцяці розны ўзровень валодання інструментам. І тут нават не скажам, дзе школа ігра лепш. Вельмі моцныя вучні, напрыклад, паступаюць у аграгарадка Аношкі, вядомага сваімі калектывам "Аношкаўскія музыкі", ды і з іншых аграгарадкаў. У асноўным, зразумела, падрыхтаваны лепшы талент, які скончыў школу мастацтваў, усё б галоўна, па сваім профілі. На гэтым узроўні чалавек ужо сам выбірае, працягваць музычную адукацыю або атрымаванага дастаткова.

будучай прафесіі. Наававу некаторых з іх, толькі з адзілення эстрады: Але на Атрашкевіч, Святлана Борахава, Дзяніс Ліс. Іх шматлікія выпускнікі казвалі высокія вынікі ў музыцы, набываючы вядомасць, і частка славы кладацца на настаўніка. Алгетна рыса нашага каледжа, што тут прадстаўлены не толькі музычны, але і мастацкі, харэаграфічны, вакальны, харавы напрамкі, а таму навучэнцаў шматка знаходзіцца ў такой творчай атмасферы. Мы нават асобна ўважліва стварым з выкарыстаннем і жывой музыкі, і

выпускнікі на першае месца працы, і я лічу, што гэта правільная практыка. Многія з іх самі падаюць заўвагі ў тых устаноў, дзе хацелі б працаваць. Нашы выпускнікі маюць шырокую кваліфікацыю, могуць быць педагогамі, кіраўнікамі ансамбляў, акампаніатарамі, пісьма каледжа на настаўніка. Але можна і прадоўжыць вучыцца. Вялікая колькасць выпускнікоў паступае ў Беларускую дзяржаўную акадэмію музыкі, БДАМ, БДУКМ. Я, безумоўна, рэкамэнду атрамываць вышэйшую адукацыю, ведаю па сабе, што на каледжы не за-

— Што параіце тым, хто вырашыў звязаць жыццё з музыкай і іграю на інструментах?

— Самае галоўнае — сістэмнасць заняткаў. Не будзе выніку, калі няма сістэмы. Студэнты Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў вучацца гэтаму з 8 раніцы да 21 вечара. Калі не пазнаймаеш аздень-другі, адлучаеце, што нешта страчыцеся ў дасканаласці. Задача ж выкладчыка — знайсці індывідуальны падыход да кожнага, бо ні ў якім падручніку не вычмаеш, як працаваць з асобным вучнем. Скажу за сябе, што большасць маіх выпускнікоў засталіся ў прафесіі, яны граюць, выкладаюць, кіруюць музычнымі школамі ці цэнтрамі культуры. А значыць, агульным намаганні беларускай музыкай развіваецца, старыя матывы знаходзяць новае гучэнне, ідзе наўперад гармонія.

Павел САЛДЭЎ

Дзімтрый Георгіевіч Стэльмах, скончыў Маладзечанскі музычны каледж, Беларускую дзяржаўную акадэмію музыкі, бакалаўр мастацтваў, кіраўнік аркестра "Ліра". Акардэаніст, дырыжор. Вучыўся дырыжыванню ў прафесара Леаніда Іванова. У час вучобы працаваў у Магілёўскай філармоніі, дзе ў складзе аркестра акампаніраваў зоркам савецкай эстрады — такім як Людміла Сенчына, Валянціна Панамарова, Зураб Саткілава, Сяргей Захарав. У Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў працуе 21 год.

Эфект Любові і балета

Праміягнута "Балетнае лета ў Вялікім". Але ўражання ад фестывалю хоць і на цэлы год.

“...Лета” традыцыйна паводзіць вынікі сезона: у яго абзадова ўключана праўдзі, пастаўлена за апошні час. Традыцыйным скляднікам фестывалю сталі фінальны гала-канцэрт і ўдзел замежных зорак у некаторых нашых спектаклях, уключаючы “Лебядзінае возера”, наўчанаць якога ў афішы таксама становіцца дадатковай традыцыяй. Сялетні асабівае жыццё было дзве. Першая — прыезд Хані Хасана з Егіпта, ды не толькі з фрагментам “Карсара”, але і ў абліччы Спартака. Між іншым, у харэаграфіі нашага Вялікіна Елізар’ева, які некалькі гадоў таму ставіў гэты балет у Каіры.

Другой асабівае фесту стала вяртанне гаспаюва спектакля. Ды шчыг якога! Санкт-Пецярбургскія дзяржаўныя акадэмічны тэатр балета Барыса Эйфмана прывёз сваю нядаўнюю прэм’еру — “Эфект Пігмаліёна”, уасоблены ў 2019-м і праз год намінаваны адразу на чатыры “Залатая маскі”.

Праўда, гэту расійскую прэмію спектакль так і не атрымаў: мабыць, вырашылі, што калектыву хоць і ранейшых узагадод. Дый сапраўдна і з ім больш звязана класічна-неакласічная балетна. А гэты — не палпарайкоўваецца ніякім жанравым-стылістым схемам.

У ім гарманічна сусінуе ўсё магчымае — і немагчымае таксама. Па кантрасте супрацьпастаўлена шпэцыяльна вядучыя танцы гарадскіх трушчоб — і вышпалпацыя балныя, прычым канкурснага ўзроўню. Элементы неакласікі, сонепропагу, асобных побытавых рухаў, выразнай пантэмімы, клаўнады, гімнастыкі, акрабатыкі, фігуранага катання, народнага і характарнага танцаў, нават ады на ірархутары — усё зліта ў пластычна непаздзельную ўмістасць, абмежаваную каля двухухавархой сізнэйнай “схрынай”, дый тое адносна. Бо празрысты заднік, што падзяляе прастору на дзве часткі (сцянаграфія “былога нашага” Зіновія Марголіна), раз-пораз падсвятляецца, утвараючы і “тэатр ценюў”, і паралельнае дзеянне ў двух розных сусветах. Вялікую ролю адыгравае тэатральнае свечило, перафарбавуючы настрой асобных сцэн і ствараючы дадатковыя эфекты.

А як эфекты выгладзіць абсалютна на ўсё героі Колякі ў балетнае гумары! Прычым вырашана менавіта пластыкай, а

не сітуацыямі “камедыя станоўніча”, у якія трапляюць персанажы. Якая зыганана, што калектыву хоць і ранейшых узагадод. Дый сапраўдна і з ім больш звязана класічна-неакласічная балетна. А гэты — не палпарайкоўваецца ніякім жанравым-стылістым схемам.

У адным са спектакляў Галу танцавала “былая наша” Любоў Андрэева: гэта было на мяжы рэальнасці і самай крутой фантастыкі. Справа не толькі ў адшліфаванай тэхніцы, але і ў акцёрскім майстэрстве, якому маглі б пазайздросціць лепшыя зоркі тэатра-кіно. Першаўважэнне дзвючынкі-паллетка ў самых пранікнёных момантах балета “Папайлушка” з музыкай “адлюстраваць”: мы праываем тэа змены разам з герайні.

Ды усё ж галоўным “эфектам” спектакля становіцца мастацка-псіхалагічная загадка, вынесена ў яго назву і адначасова схавана ў ёй (невывалкова ж бацьку герайні клічучы па-дэтэжыўнаму — Холмасам). У такіх спасылках бачыцца постмадэрнісцкі ўхл. Праграма да тлумачэння назвы спектакля — псіхалагічная тэма, што адзначае дзеяслова моты, калі ў чалавека хтосьці верыць. Астатнія “зашыфравана” пакінутыя глядачам.

Ім замала згадаць міф пра Пігмаліёна, закаханага ў сваё скульптурнае стварэнне Гала-тэі. Бо куды большае ўздзеянне сюжэт аказаў п’еса Б.Шоу і з’яўленні паводле ім мозікл Ф.Лоу, дзе герайні сфармавала шчырае жаданне: “Я тагнаваць хачу!” (Гэтая яе мара ўпершыню здзейснілася ў тэлебалете Дамітрыя Бранцава з яго ідэяй не лінгвістычнага, а танцавальнага навучання сучаснай Папайлушкі — Кацярыны Максімавай).

Гэтак жа замала паверыць, што балет, як паўсюль пазначана, — на музыку І.Штраўса-сына. Бо там ёсць і кампазіцый яго маладшага брата Эзафа, і, у фінале, павольная другая частка 23-га Фартыяннага канцэрта Моцарта (калісьці менавіта гэтая шчымялая мелодыя была скарыстаная ў самых пранікнёных момантах балета “Папайлушка” з музыкай “адлюстраваць”: мы праываем тэа змены разам з герайні.

Усе рэцэнзенты ў свой час заўважылі, што Ліён, як клічучы ў Эйфмана чэмпіёна па бальных танцах, — гэта другая частка імя міфалагічнага героя. Але ўпарты Гала і скандальная Тэа, былая партнёрка Ліёна, — таксама складнікі праекта Galatea (а менавіта гэтая назва красуе ў балете на шыльце залы, дзе ладзіцца конкурсная праглядка). А вось Тэа-нер, дзвючынкі якому адзначае дзеяслова моты, калі ў чалавека хтосьці верыць. Астатнія “зашыфравана” пакінутыя глядачам.

першае дзівачнае каханне без аказу ці пра сямійнае бездзьм між героямі, колькі пра іх мастацка. Пра сам творчы працэс, дзе патрэбна не муштра, што робіць з чалавека механічную ляльку, а найперш нахатненне і воля — у абодвух сэнсах гэтага слова. Так што балет атрымаўся аўтабіяграфічным. Для ўсіх яго ўдзельнікаў і глядачоў.

Надзя БУНЦЭВІЧ
Фота Паўла СВІШЧОНКА

У мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага праходзіць выстава карцін Пятра Шарыпы “Фарбы Радзімы”.

Пётр Шарыпа — майстар пейзажнага жыццявае другой паловы ХХ стагоддзя. Ён быў сябрам Беларускага саюза мастакоў. Выкладаў у Рэспубліканскай школе-інтэрнаце па музыцы і музычным мастацтвах (цяпер Гімназія-каледж мастацтваў імя І.Ахрэмчыка). На выставе, прысвечанай 80-годдзю з дня нараджэння мастака, паказана каля 80 карцін — прыкладна трэць яго спалчэння.

Падрыхтавала выставу дачка і творчая паслядоўніца Пятра Шарыпы Алена, таксама мастачка. “Амаль усе работы, якія тут паказаныя, — з нашага сямейнага збору. Даве — з Мастацкага фэсту. “Старыя драмы” і “Браслаўшчына”, — кажа Алена Пятроўна. — Некаторыя карціны экспануюцца ўпершыню. Я ўдзячна за дапамогу Беларускаму саюзу мастакоў і супрацоўнікам галерэі Міхаіла Савіцкага. Выставачная прастора арганізавана вельмі цікава: па меры таго як глядач перамяшчаецца па залах, перад ягоным позіркам паўстаюць краявіды ў перспектыве, у нечаканых ракурсах”.

Пейзажы Пятра Шарыпы раскрываюцца, нібыта 3D-выявы, калі суарыць іх на адлегласці. У творчым стылі мастака адчуваюцца вялікая жыццявае культуры, тонкасць матываў і колерый перадачы. Шарыпа прапайваў традыцыйнага і беларускага пейзажнага жыццявае, яму падобнае Вялікіні-Біруля, Куккоўскі, Рунчыц. Але ён пайшоў далей і глыбей за Рун-

Краявіды, бачныя на адлегласці

чыцца ў напрамку рэалістычнага пейзажа.

Адзін з частых матываў у творчасці Пятра Шарыпы — імклява рачная плынь, вызвалена з лядзянога палону. “Тата вельмі любіў злавіць момант таіняна снігу, паводку, — успамінае Алена Пятроўна. — Прышвін нялёгкамі ўспамінамі, старымі рэчамі, пажоўклымі фантэзійнымі лістамі. Банька мастака і яшчэ багата снугу — вельмі светлы, напоўнены звыннем дні. І зноўды таты прасякнутыя вясёлкімі сонца, трымфам вясельнага зімоў”.

Пётр Шарыпа шматкроць прыязджаў прапайваць на сваю малую радзіму — Аршчынінчыну, да мамы, якая жыла ў некалькіх кіламетрах ад вёскі Аршчынінчыны ў вёсцы на свет. Родным дзямі, вясніце, аэры натхнілі мастака ў асноўнай і сталасці. У экспанаванай вылучаецца “Развітанне з род-

най вёскай” — вялікае жанравае палотно, якое мае некалькі сэнсавых пластоў. У трос жаночых вобразах творца ўвасобіў уласных маці, жонку і дачку. Сюжэт, які чытаецца адразу, — бабця развітваецца з роднымі, якія прыязджалі на лета адпачыць у вёсцы. І застаецца сам-насам з нялёгкамі ўспамінамі, старымі рэчамі, пажоўклымі фантэзійнымі лістамі. Банька мастака і яшчэ некалькі мужчын з яго роду загінулі на Вялікай Айчыннай вайне. Іх постайі на архіўных фотаздымках выступаюць з аб’ектаў над галавой бабці.

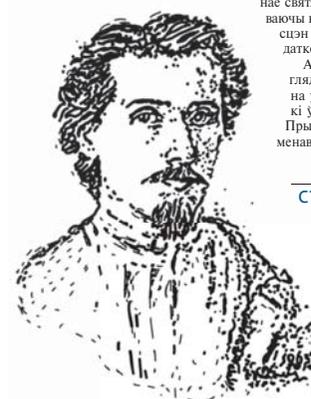
А яе 16-гадовая ўнучка ўжо ўгладзіла шырока раскрытымі вачыма ў сваю будучыню — у светлую далучыць.

Немаю летніх зноўды стварэння ў выкашчана вёсцы Чохаўчына Валожыцкага раёна, у Івнчына, куды мастак-настаўнік валіў на працы свай вучняў. Пётр

Шарыпа быў таксама актыўным удзельнікам пленэраў, якія ладзіліся па ўсёй Беларусі. У свае пэрыяды ён арганізаваў уключваю архітэктурныя помнікі Палцака, Нясвіжа, Галшынаў...

“Тата пісаў з прыроды досыць хутка: звычайна ён спасываў завяршыць пейзаж за тры-чатыры гадзіны, — згадвае дачка мастака. — Спішаўся, бо краявід ніколі не быў статычным: прапайваецца аб’екты, мяняецца асветленасць. Ён умюў вяртунна перадаць свячэнне і біскаконую зменлівасць неба. Па маім адчуваннях, з цягам часу яго працы ачыніліся ад улешагага мастацка налітэу смугі і сталі больш радаснымі. Гэтай радасцю, узнёсласцю, квеценню фарбаў і хатска паліэміяні з глядацямі, калі задумала бачываў выставу”.

Святлана ШЧАНКА
Фота аўтара

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Казімір Альхімовіч 1840 — 1916 гг.

Вядомы беларускі жывапісец і графік, прадстаўнік рускага рамантызму. Найбольш вядомы карцінамі на гістарычную тэматыку, а таксама краявідамі Беларусі.

1840 г.
Нарадзіўся 20 снежня ў вёсцы Дзямінава Падскага павета Віленскага намесніцтва Цэнтр Шквенскага раёна (Родзенскага воласці) ў шчыраўнай шляхецкай сям’і.

1863 г.
Разам з братам Гіццінам удзельнічае ў выважэнні расітані, за што быў сасланы ў Сібі. Спачатку ану на Украіне, пасля ў Кіеўскай і Вергаўскай.

1869 г.
У часопісе “Атлант” вывадзіць вялікі артыкул “Паста скажэнне сціпкі пасажоў ў Варшаве, дзе з 1871—1873 гг. наваддзі працягнуў школу малевання Віоляка Герсона.

1873—1875 гг.
Вучыцца ў Монасхійскай акадэміі мастацтва, дзе пад кіраўніцтвам прафесара Багнера ўдасканальвае свой майстэрства. Прамае ўдзел у выставах, атрымаўшы медаль розагара рангу ў творчым конкурсах.

1875—1878 гг.
Едзе на працу ў Парыж. Жыве ў Алене і ў Фантёры, дзе кіруе мастацкай майстэрняй.

1878 г.
Вяртаецца ў Варшаву, праз два гады ўдзельнічае ў выважэнні малюнкаў у школу жывапісу і разьбы Б. Пасквіяна.

У юнацтва вучыцца ў Віленскай гімназіі, дзе пад уплывам творчасці папулярнага ў тых часах жывапісца Канута Русціцкага развівае ў сабе талент мастака.

1884—1889 гг.
Успыска зарабіць на хлеб, шмат малючы з прыроды. Спярэд сожкоў — падзеі з чыноўнага жыцця сям’і і рэалітычнае катальзіца.

Упершыню выстаўляецца. За карціны “Смерць у выгнанні” і “Паказанне на Усход” ўзнагароджаны срэбнымі медалямі.

На жаль, ніякіх работ мастака, прысвечаных Беларускай мінуўшчыне, дайшлі да нашых дзён. Лёс адной з найбольш карцін гістарычнага жанру “Смерць Міхаіла Гінскага і цыманцы”, якая экспанавалася на акадэмічнай выставе ў Пецярбургу ў 1885 годзе, невядомы.

У гэты час канчаткова вызначана творчы кірунак і аблічча карцін мастака. Палотны пераважна прысвечаны гісторыі роднай зямлі.

Шэраг гістарычных камп’ютэрных мастакоў адрасторвае перыяд, калі на тэрыторыі Беларусі павялава паляскае вера. Некалькі прац Альхімовіча прысвечаны польскай гісторыі.

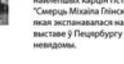
Гэта карціна прынесла мастаку сапраўды поспех і сусветную вядомасць. Работа экспанавалася на выставах у Варшаве, Пецярбургу, Лявова, Сан-Францыска і ўжо ў выкашчанае заходняе вадзюў і прынесла вясёлкі ўзнагароды.

Артаграфіст (1884 г.) — адна з самых вядомых прац за гэты перыяд — быў зроблены мастаком па дарожцы ў сшытку.

“Аленіні вайдотнік Літы з дачкай Плянтані”, 1901 г.

“Абарона Опшчыны”, 1881 г. Нацыянальны музей у Варшаве

Ва ўніверсіце адну з курсавых пісаў па беларускіх гідронімах (назва вадаёмаў). За аснову ўзяў родны Ветэйскі раён, які цудоўна ведаў па журналісцкіх камандзіроўках. Пісалася добра, бо добра разумелася.

Азёры ды балаянкі без праблем дзяліліся на групы па форме (Дзюгоўшчак), па якасці (Халоднае і Світое), па месцы знаходжання (Смэггорыч), па асабнасці фантазіі ў назве (Ставок і нашай школы так і называецца — Ставок)...

АД ПОРТ-АРТУРА ДА КАУКАЗА

Самы арыганальны гідронім — Порт-Артур. Так называлася копанка, самая далняя ад Купрэўкі, мамінай вёскі. Слова, гідронім нашы мне да душы прайшліся. А вось калі пачаў вандраваць па ўсёй краіне, тапонімы (назвы населеных пунктаў) атамалілі велмі. У першую чаргу вёска Парыж на Пастаўшчыне. Не выйшаў са ступару, пакуў хтосці з мясцовых не даў свой пашпарт, каб дакументальна пераканаць, што ён патомны парыжанін.

А потым на маіх рэспубліканскіх журналісцкіх смяжынах як з рукава пасыпалася вёска Каўказ на Кармяншчыне; Манголія, Байкал і Сахалін — нават не памятаю ўжо дзе. А шчыт найменні кашчынны: Мурэ, Юшнер, Вене-ра. Давіла ўпачатк паселішча Яя на Брэстшчыне. Мо таўняны вёскі на сёння ўжо зніклі. Але што было, тое было.

ЗАБЛУКАЦЬ СЯРОД ЗАЛЕССЯЎ

Уражанне такоес, што найменні паселішчам Беларусі давалі капысьці дзве магутныя сілы: нейтаймоўна кратыўная і да мяккі абьявакая. Першая на Сенненшчыне назвала вёску Рай. У выніку дзейнасці другой з'явілася амаль па паўсотні Забалачыяў, Зарэччэў, Залессяў, Заполляў, Забор'яў, Заазер'яў, трохі менш Загор'яў. Да слова, вёскі Рай мы сустрэклі і на Ашмяншчыне. Ёсць на Беларусі некалькі Борак, два Хальны, столькі ж — Гомелюў...

Калі ў рэдакцыю прыходзіш ліст, дзе пазначана вёска, а назва раёна адсутнічае, я пачынаю шікаваць яшчэ. Калі ёсць час, салжуся за тэлефон у якасці камісара Мегрэ. Калі часу няма, незаізрасны лёс пісьма правядзана чына.

ДАПАМАЖЫЦЕ!

Таўталогія — толькі адзін бок тапанімічнай справы. Этымалогіка назва — не проста другі бок, гэта праблема, як мне падаецца, з ліку амаль невырашальных. У вандрушы на Шакоўшчыне спецыяльна спыніўся, каб зрабіць здымак дарожнага указальніка "Новыя Чамаданы". Бліскаўча назва! Прываніе, не заезджана. Потым мяне паравала і сама вёска і для чаго іх "пакаваў"?

Меся я і дабраўся да асноўнага месца сваіх нататак. Работнікі культуры, дапамажыце з расшыфродкай. Вы ж краязнаўцы і яшчэ памятаеце тых бабў, якія не любілі выдумляць, а жылі толькі праўдзі...

Каравай вёскі Тушэмяля

Трэба ножкай шаркнуць

Калісьці на Шаркаўшчыне малодыя металысты мне катэгарычна давалі, што назва мэтастка з'явілася падчас вандруўкі імператрыцы Кацярыны. Маўляў, выйшла яна ў гэтых мясцінах з караты і започкала царскі абутак, таму змучана была ножкамі па шаркаў. Трымаць мяне сімер! Вось гэта плумачыне. Прыблізна такая "вытанчаня" этымалогія існуе для большасці нашых геаграфічных назваў. Вёскі "Кара-

га Багдановіч робіць высакорную справу. Яна цудоўна ведае, якімі неймавернымі высілкамі дасягаецца вынік у справе развіцця чытанія. Нахай і надалей бібліятэкару спадарожнічае поспех.

ЛЯ ДУБА, ШТО ПАСАДЗІЛА АЖШКА

Працягну гаворку пра брэнды. Літаратурны фэст у Фларэнова (Ляхавіцкі раён) — адзін з

Гандавіцкія бібліятэкары прадставілі ў Фларэнове плацоўку, прысвечаную Янку Купалу

сі" ды "Акунёўка", слаўныя рыбакамі, сумненніў не выклікаюць, а вось талібубусы прыпынак з лірычнай назвай "Ручай Мышка" побач з маім мікрараёнам, застаецца пытаннем адкрытым. Не, я шукаў сярод старажыт'яў ісіну. Якая Мышка? Чалавек гэта ці істота? Але занадта малодыя мінуцькі тут жылі. Адна назва на работніку культуры. Дапамажыце ўзнавіць гістарычную памяць!

ВЯЛІКАЯ ПЕРАМОГА МАЛЕНЬКАЙ БІБЛІЯТЭКІ

Невыпадкова пачу менавіта з гэтай навіны. Бібліятэкар Астравецкага раённай бібліятэкі Вольга Занічкова распавядае: "*Маліхаліцкая сельская бібліятэка перамагла ў XXX рэспубліканскім конкурсе "Бібліятэка — асцяродка нацыянальнай культуры" і была ўзнагароджана дыпламам першай ступені ў намінацыі "За пастрыжку і развіццё чытанія". Бібліятэкар Вольга Багдановіч рэалізавала дзеля гэтага шэраг творчых праектаў, прызначаных для дзевяці і падлеткаў. Выхінем з перамогай!" Далучаюся да віншаванняў! Воль-*

У Дрыбніне не толькі лапці плятуць

Спаборнічаюць касцы з Ліннішкаў

ных тэхналогій абутак. Кажуць, велмі карысна для здароўя. Аусюе тут адроджана і асвоена 11 відуў традыцыйных рамястваў".

А ў Ленчаніцкай сельскай бібліятэцы Смаргонскага раёна днём прайшла этнагадзіна "Свет ручнікова — скарб думіцкова — скарб амыслова". Галіна Аўгустыніч прэзентавала выставу вышываных вырабаў. Напісала пра падзею

СВЯТА ЛЯЛІКІ

Загладч адзілка маркетынгу і сацыякультурнай дзейнасці Крульскага цэнтральнай бібліятэкі Людміла Гарбачова піша: "*Гэтае рэгіянальнае мерапрыемства прайшоў у Крульцы ў сым раз. Бібліятэкары сваю экспазіцыю аформілі ў выглядзе хаткі. На сталажках кнігі і часопісы на тэму дня. А наўкожа — лямкі! Адна так і называецца — Бібліяфера".*

ТЭАТРАЛЬНЫ ТЭРАПІЯ

Народныя тэатральныя калектывы Мастоўскага раённага цэнтра культуры прапанаваў глядачам чарговую прэм'еру. Акцёры спектакля — настаянікі, работнікі культуры, службоўцы — паравалі

сваім майстэрствам. Мастацкі кіраўнік раённага цэнтра культуры Людміла Гайдаш сцвярджае, што самадзейны тэатр значна ўзрунаў да апоніяна галы творчую планку. Вялікая заслуга ў гэтым належыць рэжысёру Валентыну Гаўрылавай, якая ўжо трынаццаць гадоў творчыцца на мастоўскай сцэне. А дагэтуль доўгі час працавала работнікам культуры ў Ветцы. Запроўя вам, Валентына Мікалаўзна!
"Унес свет — тэатр". Так называўся першы адкрыты фэст асаблівых тэатраў. Гаворка пра творчасць людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі. Рэдактар металічнага адзілка Бабруйскага паліца мастаітваў Алена Захарва распавядае: "*Завікі на ўдзел наступілі з усіх куткоў Беларусі. Гран-пры зававаў спектакль Столінскага тэатрыральнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва".*

КАРАВАІ І СЕНАКОСЫ

Металысты Сваіслаччыны напісалі пра свята пушчанскай вёскі Тушэмяля, занакаміты сваім пульчым караваям. Жывуць тут 32 чалавекі. Па сённяшнім мерках не так і мала. Павіншавалі ў той дзень самых старых, самых працавітых, самых гасцінных. Усе 32 высюціцы заслужылі самую шэйлявыя словы пахвалы.

Чарговы брэнды — свята аграгарадка Ліннішкі Іўеўскага раёна "Ліннішкаўскі сенакос". "К" пісала, што свята гэтае цікавае конкурсам па ручным сенакашэнні. Загладч адзілка метал-

Яўген РАПН

Каб іншыя краіны не забываліся...

Архівы генацыду на Кіраўшчыне часоў Вялікай Айчынай вайны

Экспанаты выставы

Злачынствы нямецкіх захопнікаў і іх прыслужнікаў у Кіраўскім раёне Магілёўскай вобласці ў перыяд акупацыі канца жніўня 1941-га — сярэдзіны ліпеня 1944 года, жаклівая сваёй жорсткасцю трагедыя ў вёсцы Боркі і прылеглых пасёлках атрымалі шырокі грамадскі рэзананс у сярэдзіне 2020 года, падчас адкрыцця рэканструяванага знака "Памяць спаленых вёсак Магілёўскай вобласці ў в. Боркі Кіраўскага раёна".

У межах Гола гістарычнай памяці і рэалізаванні інфармацыйнага праекта перасоўнай выставкі

"Нашыцкая палітыка генацыду і "выпаленай зямлі" на тэрыторыі Кіраўскага раёна" Жыцціцкі гістарычны комплекс-музей і сетка бібліятэк Кіраўскага раёна расправаівалі інфармацыйныя стэнды з архіўнымі дакументамі, фатаграфіямі.

Адабрана таа літаратура, дзе змечана інфармацыя па генацыду на тэрыторыі нашай краіны, у тым ліку ў Кіраўскім раёне. З фндаў Жыцціцкага гістарычнага комплексу-музея для перасоўнай выставы прэзентаваны арыганальны галет 1941 і 1945 гадоў, элементы адзення і побыту. А таксама копіі архіўных дакументаў (прадстаўлены прэсурарам Кіраўскага раёна Вячаславам Чучуліным), якія датычацца па-

Наведвальнікі

дзей, што адбываліся на тэрыторыі раёна ў гады Вялікай Айчынай вайны. Як адначуў Прэзідэнт Рэ-

спублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ў час адкрыцця рэканструяванага памятнага знака ў вёсцы Боркі 20 чэрвеня 2020 года: "*Кожная новая пакаленні беларускаў мы будзем гаварыць, перадаючы ім памяць не толькі аб палівах і пропалху, але і аб болю, які зрабуў наш народ машэйным, навучы берагчы мір, спакой. Беларусь будзе памятаць, каб і іншыя краіны не забываліся, каб і запісчы на Вялікую Перамогу самую вялікую цану, вызваліў заваяваныя гі-*

дэнацыяна ў правядзенні дэялоўвай пласціўкі з удзелам дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Наньшальскага сходу Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Галіко, Людмілы Зорычавы, Наталлі Тарасенка, а таксама на гісторыка-краязнаўчых галіднах, уроках мужнасці і ваенна-патрыятычнага сутрачэння.

Палач прэзентацыі матэрыялаў выставы супрацоўнікі сеткі бібліятэк Кіраўскага раёна выкарыстоўваюць эмацыяна-насычаная ўспаміны відэаўчыні, вытрымка з архіўных дакументаў (прагалолаў, шыфравак, партызанскіх дзённікаў і г.д.), атлад кніг, вершы з паэмы "Марыйка", аўтарам якой з'яўляецца Аляксандр Казека, вытрымка з рамана "Карнікі" Леся Адамовіча, у аснову якога легла трагедыя ў Борках, копіі фатаграфій і фрагментаў дакументальных фільмаў і мастацкай стужкі "Дзі і галідзі" рэжысэра Элема Клімава.

У межах Гола гістарычнай памяці перасоўнай выставы будзе дэялоўчых арганізаванні, устаноў і прадпрыемстваў раёна.

Марына СВЯТКОВА, дырэктар сеткі бібліятэк Кіраўскага раёна, сабра рэгіянальнай арганізацыі структуры "Беларускае таварыства "Веды"

Роднае-народнае

У рамках праекта "Глыбінкай жыўе Беларусь" сектар пазастаўнянарагна абслугоўвання насельніцтва адкрыў новы напрамак дзейнасці "Роднае-народнае" для папулярызаванні самабытных майстроў Дзятлаўскага раёна — захавальнікаў беларускіх рамястваў, абрадаў, промыслаў.

Звычайная вясковая хата, адна з многіх у Студзэрэўшчыне, а адчыняе дзверы — і нібыта трапілаш на некалькі дзясцілігоддзюў таму, у дарэгое сэрцу мінулае, дзе вабціць вока традыцыйны беларускі інтэр'ер, аздоблены працавітым рукамі майстроў і гаспадыні Соф'і Ляўкевіч.

ЭКСПЕДЫЦЫЯ ПА ІДЭІ

Менавіта да яе прыхалі спецыялісты сектара пазастаўнянарагна абслугоўвання насельніцтва раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Ірына Бакшукі і Марына Варган, каб параіцца, як захаваш і наладжываць тое роднае-народнае з песьні і вышыванкам, чым шчыра гатовая дзяліцца Соф'я Канстанцінаўна.

раўшчыне ў далёкім 1936 годзе. Бацька быў небагім кавалём, а гэта па вясковых мерках даволі запатрабаванае і хлебнае рамяство. Але дзіцячая памяць на ўсё жыццё захавала ўспаміны аб цяжкасцях ваеннага дзіцства.

ЖЫВЫЯ БУКЕТЫ НА АБРУСАХ

Соф'я Канстанцінаўна і іцлер займаецца рукатделлем, талент да якога, як лічыць, перадаўся ёй ад матулі Еўдзікі Андрэўны, таксама майстрыхі на ўсе рукі. За складаная работы наша зямлячка ўжо не бярэцца, а вось "гражкі" (сурьцік) з вышыванай аднаў (навуцы) з дапамогай іголки і яркіх ніткаў яна з задалавальным упрыгожвае кветкамі. Контурны для будучых узраўф нааносіць уручную, а затым акуратна запінае іх смяжкіма галідзі — менавіта такая тэхніка Соф'і Ляўкевіч даспадобы, бо дапамагае стварыць сапраўднаы самабытнаы

народныя шэдэўры. Яркія сакавітыя букеты, дзякуючы даўнаму захавленню майстрыхі, "вітуць" на яе рукатворных абрусах, ручніках, сурвэтках, дарожках.

Вышыванка Соф'і Канстанцінаўны

сцізненым касціом, "расквечаны" рукатделельнай. Яю Соф'я Канстанцінаўна шышла для сваіх выстудленіяў у складзе калішняга народнага фальклорнага калектыва вёскі Студзэрэўшчына. Гэтае творчае аб'яднанне з'явілася ў 1975 годзе, у 1997-м атрымала званне народнага. Студзэрэўшчынксі ка-

Падчас экспедыцыі. У цэнтры — Соф'я Ляўкевіч

лектэў заўсёды адрозніваюць неаўторнай манерай выканання, артыстычнасцю і каларытнасцю. Песні выконвалі з падгалоскам, рэпертуар быў багаты: ад каліндарна-абрадавых да прыпевак, гумарасак, сямейна-бытавых песьняў.

ЯК ВОДАР СВЕЖАГА ХЛЕБА

Памяць Соф'і Ляўкевіч захоўвае тэксты і мелодыі самых любімых студзэрэўшчынксіх песьняў. Слушах успаміны Соф'і

сць гэтаю праўду праз стагоддзі".
Таму сімвалічна, што інфармацыйны праект перасоўнай выставы "Нашыцкая палітыка генацыду і "выпаленай зямлі" на тэрыторыі Кіраўскага раёна" пачаў сваю працу ў першую чаргу ва ўстановах адкаўпі Кіраўскага раёна.

Перасоўная выстава буда дэялоўчана ў правядзенні дэялоўвай пласціўкі з удзелам дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Наньшальскага сходу Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Галіко, Людмілы Зорычавы, Наталлі Тарасенка, а таксама на гісторыка-краязнаўчых галіднах, уроках мужнасці і ваенна-патрыятычнага сутрачэння.

Палач прэзентацыі матэрыялаў выставы супрацоўнікі сеткі бібліятэк Кіраўскага раёна выкарыстоўваюць эмацыяна-насычаная ўспаміны відэаўчыні, вытрымка з архіўных дакументаў (прагалолаў, шыфравак, партызанскіх дзённікаў і г.д.), атлад кніг, вершы з паэмы "Марыйка", аўтарам якой з'яўляецца Аляксандр Казека, вытрымка з рамана "Карнікі" Леся Адамовіча, у аснову якога легла трагедыя ў Борках, копіі фатаграфій і фрагментаў дакументальных фільмаў і мастацкай стужкі "Дзі і галідзі" рэжысэра Элема Клімава.

У межах Гола гістарычнай памяці перасоўнай выставы будзе дэялоўчых арганізаванні, устаноў і прадпрыемстваў раёна.

Марына СВЯТКОВА, дырэктар сеткі бібліятэк Кіраўскага раёна, сабра рэгіянальнай арганізацыі структуры "Беларускае таварыства "Веды"

Ірына СТЫРНІК Дзятлава

Шукайце нас у сеціве

Бібліятэчныя лакаціі ў віртуальнай прасторы

Сайты і акаўнты ва ўсіх сацыяльных сетках арганізацый (як прыватна-камерцыйных так і дзяржаўна-бюджэтных) — неабходнасць і патрабаванне часу. І калі гадоў дзесяць таму гэты было модай і прэстыжам, то цяпер — звычайная паўсядзённая праца, якой нікога не здзівіш.

Установы культуры Беларусі не адстаюць ад сусветнага прагрэсу. А бывае, што і падаюць прыклад прывунасці і актыўнасці ў інтэрнэце. 10 чэрвеня адбыліся цырымоні ўзнагароджання інтэрнет-прамі ТІВО, дзе ў адзінаццаці намінацыях з некалькімі дзясяткамі прызёраў высокімі ўзнагародамі былі ўшанаваныя сайты і сацыяльныя сеткі прыватна-камерцыйных і дзяржаўна-бюджэтных устаноў культуры краіны.

КАНТЭНТ

Сярод ўзнагароджаных — сайт цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк Мінска childlib.by, які за апошні год перамаг у намінацыі “Адукацыя і навука”. Кампа-

нію ў намінацыі яму склалі адзіны партал фінансавай грамацінасці — першае месца — і сайт Інстытута бізнесу БДУ, які заслужыў другое месца.

Прысутнасць дзіцячых бібліятэк Мінска ў Сусветным паўчэцім налічвае ўжо больш за дзесяцігоддзе. Першы сайт установы быў запушчаны яшчэ ў 2008-м, у канцы 2018 года быў абноўлены і ў такім выглядзе за студзеня 2019-га прайшоў і па сёння.

Кантэнт сайта стварае для розных аўдыторыяў карыстальнікаў і мае розныя заданні і мэты. Прыраўняў аўдыторыяў з аўдыёнальным і папулярным дзіцячым чытаным бібліятэкам і аўдыёнальным чытаным бібліятэкам. Для іх шэраг дэталізаванай інфармацыі: рэжым працы бібліятэк, адрасы і нумары тэлефонаў, афішы бліжэйшых мерапрыемстваў, новыя кнігі на бібліятэчных паліцах. Віртуальныя выставы, рэкламныя спісы кніг рознай тэматыкі на любы дзень у дзень, паложаныя акцыі і конкурсы, якія дазваляюць у дзіцячых бібліятэках, — для ўсіх наведвальнікаў сайта, у тым ліку не чытаючых нашых бібліятэк.

ўсёды вызначае сам фатограф. Кожны фотамастак дакладна ведае, якімі будзе яго будучыя героі. Першая выстава была прысвечана чорна-беламу партрэтаў. Праз здымкі фотамастачка імкнулася адлюстравань асобу ў кожным падлетку, надзея мадэлі паўночна ўвагу.

Задумкай для другой фотавыставы стала імкненне паказаць свет моднай фатографіі з яркімі акцэнтамі на вобразе мадэляў. Першапачаткова фатограф Анастасія Высокая хацела інтэраваць у фашыён фатографію побытавыя прадметы. Але ў выніку зрабіла ўпор на выкарыстанні цікавых святлявых схем. У агульным складанасць для стварэння працэдуры спартыўнага фатографіі гэта прывяла да стварэння пратэстаў і карпаратыўнага фатографіі. Для кожнага ўдзельніка здымкі падбіраўся стэрэатыпны вобраз і рэжымі.

“Да гэтага я ўжо супрацоўнічала з Нацыянальнай школай прыгажосці ў рамках некалькіх праектаў. Калі мне прананавалі стварыць серыю здымкаў для выставы, я дакладна ведала, што хачу дасягнуць праз свае працы. Гэта выстава чапляе сваёй яркасцю

МЕТОДЫКА

Сайт дзіцячых бібліятэк Мінска актыўна працуе ў якасці медыячнага цэнтру для калег. Рэгулярна выступаюць звесткі з круглых стаюў і семінараў, у тым ліку міжнародных, арганізатарам якіх з’яўляецца наша ўстанова, унутрысёстрычных мерапрыемстваў, накіраваных на павышэнне кваліфікацыі супрацоўнікаў. Ёсць раздзелы “Ліст ідэй” і “Медыячныя распрацоўкі”, дзе размяшчаюцца афішы да выставы або арыгінальныя распрацоўкі метапраектаў. Трэба толькі рэдагаваць і можна аформіць бібліятэку ці прыватна-камерцыйнае мерапрыемства. Запраўляюцца ў наведвальнікаў з’яўляецца “Календар змянальных памятных дат”, які на гэты год складалася нашымі супрацоўнікамі з улікам беларускіх свят і юбілейных дат.

Апошнім часам папулярнай формай працы стала прывядзенне тэматычных алайн-віктарын. Сайт дзіцячых бібліятэк Мінска не астэацца ўбакі. Толькі за гэты год на сайце было размешчана каля пятнаццаці віктарын, прысвечаных нашай Перамозе ў Вялікай Айчыннай вайне, дзяржаўнаму гербу, Мінску, Беларусі, беларускім традыцыям, пэўтам і культурным кашчым, сватам і пісьменнікам.

РЭКЛАМА

З гэтага года пачалося размяшчэнне ў памішаных нашых бібліятэках спецыяльных яркіх рэклам, QR-кодз, якіх вы можаце сканіраваць і атрымаць звесткі. Часцей за ўсё да віртуальных выстаў цікавымі людзьмі. У лютым да юбілею Напалеона Орды аддзелам маркетынгу для бібліятэч сістэмы былі распрацаваны афішы да выставы з QR-кодам, які вёў рэальныя наведвальнікаў да цікавай алайн-віктарыі пра славуэта мастака. Віктарыя, як і шматлікія іншыя, была накіраваная не толькі на правярку ведаў, колькі на абуджэнне інтарэсу да сацыяльнага беларуса. Такім чынам, сайт дзіцячых бібліятэк выкарыстоўваецца не толькі як дэведка, але і як адукацыйная.

Пры дапамозе падобных форм работы мы захоўваем нашых чытачоў не толькі да чытання, але і да атрымання цікавай і карыснай інфармацыі. Часта гэты інфармацыйны носіць патрыятычны характар. Але тут ён звязаны з абавязковым момантам, з-за чаго інфармацыя хутчэй і лепш засвоіцца карыстальнікамі.

У рэкламе сайта актыўна выкарыстоўваюцца сацыяльныя сеткі. Спэцыяльна для забяспечвання алайн-мерапрыемстваў, размешчаных на сайце, дубліруюцца ў “Вконтакте”, Facebook, Instagram, што дазваляе нам пашыраць сваю аўдыторыю віртуальных карыстальнікаў.

ДАВЕДКА

На сайце дзіцячых бібліятэк Мінска ёсць алайн-сэрвіс “Спытай бібліятэкара” і да мінуты год было выканана 255 дэведка. Таксама папулярным з’яўляецца сэрвіс аб падаўжэнні часу карыстання кнігамі і сэрвіс аб адукац-

нэнні навунасці кнігі ў бібліятэках. У розных раздзелах сайта мінскіх дзіцячых бібліятэк можна знайсці інфармацыю аб гісторыі нашай установы, паслугах, правілах карыстання, аб нашых узнагародах і згадках у СМІ, студыях, клубах, цэнтрах прававой інфармацыі, якія існуюць на базе бібліятэк сістэмы, пра супрацоўніцтва з калегамі і іншымі ўстановамі краіны. Ёсць фотавыстава, дзе можна праглядзець фотасерыял, складаны з самых цікавых падзей у жыцці дзіцячых бібліятэк сталіцы.

НАВІНЫ

Вялікую частку кантэнту сайта займае раздзел “Навіны”. Тут выступаюць звесткі з розных бібліятэчных мерапрыемстваў, пра сустрэчы з цікавымі людзьмі і значныя падзеі ў жыцці нашай сістэмы. Наведвальнікі сайта, гартаючы навіновую стужку, бачаць, як цікава і карысна бываць волонты час дзеці ў бібліятэках.

НАВІНЫ

Структура сайта простая, не перагружана пераходамі, безліччч ўкладак і ўсплываючымі вокнамі. Акрамя беларускамоўнай і рускамоўнай версій, у сайта ёсць яшчэ версіі для людзей з дрэнным зрокам. Таксама сайт папярэдня-адукацыйнае версію для мабільных прылад, што робіць яго зручным для выкарыстання ў любым месцы.

Інтэгрэнт для цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк Мінска не канкурэнт, а добры памат. Умеае выкарыстанне магчымасцей сённяшніх дэвайсаў не прывяліць новых рэальных чытачоў у бібліятэку і аперэтыўна апа-вызначае ўсё аб кніжных навінках і цікавых падзеях у нашых устано-вах. Актыўнае выкарыстанне сайта, спалучэнне працы ў інтэрнэце і памішаных бібліятэк дазваляе нам ахапіць вялікую аўдыторыю ў пэрыяд кнігі чытання, захапіць карыстальнікаў цікавымі кірункамі ведаў, спрычы выхаванню любові да кнігі, прывітаць, Радыма.

У рэкламе сайта актыўна выкарыстоўваюцца сацыяльныя сеткі. Спэцыяльна для забяспечвання алайн-мерапрыемстваў, размешчаных на сайце, дубліруюцца ў “Вконтакте”, Facebook, Instagram, што дазваляе нам пашыраць сваю аўдыторыю віртуальных карыстальнікаў.

ДАВЕДКА

На сайце дзіцячых бібліятэк Мінска ёсць алайн-сэрвіс “Спытай бібліятэкара” і да мінуты год было выканана 255 дэведка. Таксама папулярным з’яўляецца сэрвіс аб падаўжэнні часу карыстання кнігамі і сэрвіс аб адукац-

Пішу пра творчасць маладога дызайнера адзення Антона Мажарына, заснавальніка аўтарскага бранда, двойчы ступенданта спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы адораных навуменцаў і студэнтаў, пераможца шматлікіх распусліканскіх міжнародных конкурсаў, удзельніца фестывалю сучаснай моды і ўладальніка дыплома за аўтарскія калекцыі адзення.

Магілёўскі дзяржаўны каледж мастацтваў заўсёды мае асаблівае аблічча, унікальны талентаві і талентаві навуменцаў, адукацыйны і патрыятычны спадчыну, і прананаву новыя ідэі, ажыццявіў адмысловыя справы. Сярод таленавітых навуменцаў каледжа — і Антон Мажарын. Ён валодае значным творчым патэнцыялам, настольным характарам і этыкаграфія-навацісма — менавіта гэта і дапамагае яму дасягнуць вынікаў. А вынікі ўражваюць.

ФЕСТЫВАЛІ, КОНКУРСЫ, ПЕРАМОГІ

Антон удзельнічаў у абласным этапе Рэспубліканскага конкурсу “Тэк-на-Еўропа”, Facebook і атрымаў дыплом лаўрэата ІІ ступені; у аўтарска-праекце “Ановіта”, прысвечаным 100-годдзю УНОВІСУ; у VII Міжнародным конкурсе “Музыкальнае мастацтва” (намінацыя “Фатографія”), дзе атрымаў дыплом лаўрэата ІІ ступені.

Малоды дызайнер з поспехам прайшоў усе этапыныя іспыты XXIX Рэспубліканскага фестывалю-конкурсу моды і фота “Мельніца моды”, па выніках якога ўзнагароджаны дыплом ІІ ступені.

Антон стаў удзельнікам фіналу фестывалю моды Fashion Infection у Вільні (Літва), удзельнікам форуму Міжнароднай еўрапейскай школы дызайну “Рускае сілуэт”, прыняў удзел у лаўфінале XIII Міжнароднага конкурсу маладых дызайнераў “Русскі сілуэт”. На ІІ Міжнародным фестывалю сучаснай моды “Лінія севера” Антон Мажарын ўзнагароджаны дыпломам ІІ ступені (конкурс “Почвар”, намінацыя “Собачнік”).

Я перажыў фестывальна-конкурс моды і фота “Мельніца моды” Антон Мажарын стаў удзельнікам Рэспубліканскіх мерапрыемстваў у г.Мінску, прысвечаных 80-годдзю сістэмы прафесійнай адукацыі Рэспублікі Беларусь. Антон удзельнічаў у адукацыйна-наведвальнай Дамоў моды “Nikolai Morozov”, “Alena Goretzskay”, “Papilio”.

На VII Міжнародным фестывалю-конкурсе су-

Антон Мажарын

Калекцыя “MALEVICH.BY”

Мода — гэта не пра адзенне, а пра людзей...

Чаго прагне душа творцы

часнага мастацтва і рэа-актыўнай творчасці “Апелі-сынонавая безега”, які прыходзіў у Оршы, у намінацыі “Тэатральнае искусство” Антон Мажарын стаў ўладальнікам Гран-пры.

Сур’ёзны творчы поспеху Антон дасягнуў, прайшоўшы ўсе этапы XVII Міжнароднага конкурсу маладых дызайнераў “Адміральская ігла” (Санкт-Пецярбург, Расія), Каледы “Тэатральнае искусство” атрымаўшы дыплом лаўрэата ІІ ступені; у аўтарска-праекце “Ановіта”, прысвечаным 100-годдзю УНОВІСУ; у VII Міжнародным конкурсе “Музыкальнае мастацтва” (намінацыя “Фатографія”), дзе атрымаў дыплом лаўрэата ІІ ступені.

Малоды дызайнер з поспехам прайшоў усе этапыныя іспыты XXIX Рэспубліканскага фестывалю-конкурсу моды і фота “Мельніца моды”, па выніках якога ўзнагароджаны дыплом ІІ ступені.

МАЛЯВАННЕ ЯК АДХЛАННЕ

— Раскажы пра сваю сям’ю. Ці падтрымаюць цябе бацькі ў творчых наміненнях?

— Наралдзіўся я ў прастай сям’і, дзе ў першую чаргу шануюць працу і адназначна ў працы. Менавіта сям’я мяне навучыла сур’ёзнаму стаўленню да справы. Сям’я мяне дапамагла ў вываенне і патрыятычнае мяне ва ўсім. Асабліва чалавек у мамі жыцці — бабуля, яна прывічала мяне любоў да мастацтва і моды.

— Што цяпер у тваёй душы, што ты хочаш свайго прафесійнага дэвіза? Дзе ты хочаш знаходзіцца?

— Я бачу спакойным хлопчыкам, быць казлі, што мяне заўсёды цягнула да ўсёго новага, я і цяпер такі. Пацаў маляваць, як толькі навучыўся трымаць алоўка і пачаў, люблю гуляць у кубкі, збіраць канструктары.

Я думаю, што буду займацца творчасцю, хачу да бацькаў танацы, займаюцца спортам, але маляванне — гэта асабліва захаплен-

КАЛЕКЦЫІ

— Раскажы пра свае калекцыі, іх у цябе ўжо тры!

— Першая калекцыя MALEVICH.BY прысвечана мастакам-авангардыстам. Эскізы былі зроблены па матывах твораў Кандзінскага і Малевіча. Спалучэнне рознакаляровых і розна-вядлікіх геаметрычных фігур утваряе пранізваны ўнутраным рухам ураўнаважанай асіметрычна кампазіцыі. Асноўным матэрыялам стала швэцкая аліва. Але ўсё ж асабліва часцей я маляваю, для мяне творчасць — адукацыя. Яшчэ падабаецца бавіць час з сябрамі за кубкам кавы ў кавярні. Калі паляра-дзіцца, маю скажыць на якую-небудзь выставу ці ў кнігу, гэта.

— А вось на другую калекцыю “TAKADA” мяне натхніў пераўвядзены вышывы гены, чалавек-эпоха — японскі дызайнер Кензо Такада. Я захапляюся яго творчасцю, і пасля смерці мадэльера вырашыў ушанавань яго памяць. Усе прынтывы ў калекцыі аўтарскія. Напрыклад, стыль званыя прасцяя фігуры нагадваюць традыцыйныя японскія версіі, а прынт з гарлачыкаў і папарці нав-

І РАДАСЦІ І СПАКОЙ

— Што цяпер для цябе творчасць?

— Гэта і радасць, і любоў, і спакой. Працэс творчасці і стварэння калекцыі, рэалізацыі праекта я магу стварыць з апалячым камфортам і ад усёго змянога: калі я маляваю або ствараю калекцыю, я знаходжуся ў свайго роду вакууме, сам-насам з думкамі, з натхненнем.

— Чым вабяць мода?

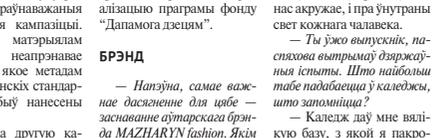
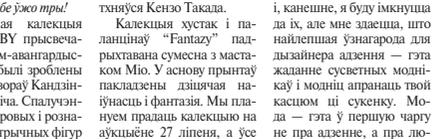
— Я разумею, што мода — гэта вельмі магутны інструмент, які дазваляе трансфармаваць ідэі і фарміраваць маркванні. Яна пацкама адлюстраванне свецкага жыцця і яго аб’ява. Працэс моды можа паказаць усё тое, што вяртае дызайнера, выказаць душу без слоў.

— Як нараджаюцца ідэі калекцыі? Дзе ты хочаш знаходзіцца?

— Натхненне я знаходжу ў тым, што мяне акружае, бывае, у звычайных дробязях, у гутарках з людзьмі, у прадметам і з’явах. Калі ты хочаш пацяя быць пакінуць след, то трыба выкладвацца, прапанаваць — і гэта мой дэвіз.

Калекцыя “TAKADA”

Калекцыя “TAKADA”

Старэйшая мадэльная школа Беларусі адкрывае новыя гарызонты. Пад сваім дахам арганізацыя збірае самых прыгожых прадстаўнікоў краіны. Вучням Нацыянальнай школы прыгажосці даецца ўнікальная магчымасць удзельнічаць у самых прэстыжных паказах нацыянальнага і міжнароднага ўзроўню. І ў чарговы раз даказвае, што беларуская прыгажосць заслужыла асаблівай увагі.

“Яскрава, стыльва, модна!” — пад такім дэвізам прайшоў адкрыццё другой выставы моднай фатографіі Fashion Glam у Нацыянальнай школе прыгажосці. У праекце паўдзельнічалі трыццаць чатыры мадэль і ўзросце ад 6 да 14 гадоў. Канцэпцыю фотавыставы за-

Яскрава, стыльва, модна!

і ўнікальнасцю. Кожная новая мадэль прымерала асаблівы вобраз, які падкрэсліў яе ўнутраны «Я». Удзельніца нашай камандзе, якая вельмі папулярна на высокую якасць працы. У працэсе здымкаў я ўваходзіла ў творчую плынь і магла ствараць без перапынку. Для мяне гэтая выстава з’яўляецца невялікім крокам да рэалізацыі сваёй мэты — здымак вострае сучаснага ўзроўню”. — дзельніца сваімі ўражаннямі фатографіі выставы Анастасія Высокая.

У сферы падлеткавай fashion фатографіі школа прыгажосці стала пераважывальнікам, таму што палобны імпрэзы прайшлі толькі ў кірунку ставай фатографіі. Фотавыстава падарыла магчымасць з’явацца фатографам, дызайнерам, мадэльям рознага ўзросту для рэалізацыі агульнай творчай ідэі.

Паводле слоў спецыяліста па сувязях з грамадскасцю Нацыянальнай школы прыгажос-

ці Дарына Міхалева, выстава сабрала ўнікальныя беларускія бранды ў адным творчым праекце. Восем адыённых дызайнераў далі адзінства ў гэтай фотасэсі. Кожны вобраз адрозніваецца сваёй іскрынкаю. Напрыклад, дызайнер заўважыў распісаны дэзайн на кашыму быў распісаны дэзайнерам уручную. Фотавыстава стала сімвалам шырокай палітры фарбаў беларускай моды і яе шматграннага развіцця. “У рамках супольнай працы мы далі магчымасць заўважыць працы мадэляў, дызайнерам, фатографам, якія пачынаюць сваю

Анастасія ЮРКЕВІЧ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Новы выставачны корпус на вул. К. Маркса, 24.

• **Выстава шкла** Барысаўскага крышталнага завода імя Ф.Э. Дзяржынскага. У экспазіцыі – каля 100 твораў з 1950-х да пачатку XXI ст. **Да 27 чэрвеня.**

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 397 01 63 (экскурсійнае бюро)

• **Пастаянныя экспазіцыі.**
• **Выстава "Уладзімір Садзін. Мастацтва падарожнічае"**, якая ўключае больш за 50 графічных работ, сувеніры, кнігі, асабістыя рэчы мастака-вандроўніка. **Да 26 чэрвеня.**
• **Выстава работ** выпускнікоў

Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А. К. Глебава "Ступені майстэрства", прысвечанай 75-годдзю каледжа. **Да 24 ліпеня.**
• **Выставачны праект "Залаты век беларускага іканаліку XVII стагоддзя"**. **Да 24 ліпеня.**

УНП 100377771

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

• **Пастаянная экспазіцыя.**
• **Выставачны праект "Шчаслівы перамож, свабодны мой народзе!"** да 140-годдзя Янкі Купалы і Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Дэманструюцца ўнікальныя рарытэты са збораў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы і Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. **Да 25 ліпеня.**
• **Віртуальны музейны альбом "Як нашы дзяды ваявалі"**.

• **Інтэрактыўная праграма "Усе вышэй, вышэй і вышэй..."** на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 – аб героях вайны і лётных падвёігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. **Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.**
• **Майстар-класы ў "Музеі для дзяцей" – пластылінавы жывалік і малюнак у тэхніцы граттаж (серада – нядзелю з 10.00 да 17.00).**

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

• **Лекцыя Хрысціны Высоцкай "Fiber art – мастацтва тэкстылю сёння"**. Актуальныя тэндэнцыі ў сучасным мастацтве тэкстылю на прыкладзе знакавых твораў міжнародных выстаў. **25 чэрвеня**
• **Выстава ў рамках IV Міжнароднага фестывалю дэкаратыўна-прыкладнага**

мастацтва "Тэкстыльны букет". **Да 26 чэрвеня.**
• **Выставачны праект "Сальвадор Далі. Святое пасланне"** – графічная серыя найвялікшага мастака XX стагоддзя – яго ілюстрацыі да Старога і Новага Запаветаў з прыватнага збору. **Да 14 жніўня.**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

• **Выставачны праект "Шарал. La Bible"**. **Да 28 жніўня.**

УНП 192545414

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8(017) 334 57 41.

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОІ ХІХ СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

• **Пастаянная экспазіцыя.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: +375177020602, 20660, +375295518051, +375291903149

Аддзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці:
г. Нясвіж, вул. Гейска, 1.
• **Выстава мастацкіх твораў** Алы Судніковіч "З вытокаў..." **Да 30 чэрвеня.**

Палацавы ансамбль:

• **Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырымоніаль нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
• **Выстава-атракцыйн** на матывах творчасці ветэрана беларускай анімацыі, мастака і рэжысёра Алы Мацюшэўскай "Час – хуткая рака" ў рамках мерапрыемстваў на правядзенні Гола гістарычнай памяці. **Да 30 чэрвеня.**
• **Выставачны праект** Максіма Петруля "дэканструкцыя". **Да 3 ліпеня.** У складзе пастаяннай экспазіцыі.
• **Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі"**. **Да 23 кастрычніка.** Вялікая выставачная зала.
• **Выставачны праект**, прысвечаны Году гістарычнай памяці, "Пераўтварэння ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыйным зале першага пусковага комплексу.

Мерапрыемствы:
• **Квесты:** "Палацавыя таямніцы"; "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
• **Віртуальныя выставы:** "Нясвіж – здабытак сусветнай культуры".
Выстава Паўла Татарнікава "Магнацкія двары і замкі Беларусі".
• **Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках** г. Нясвіжа.
Ратуша:
Пастаянныя экспазіцыі:
• **Тарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."**
• **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі"**.
• **Калекцыя гадзіннікаў XIX – XX стст. "Культура часу"**. 3 фондаў музея-запаведніка.
Мерапрыемствы:
• **Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні "Музейныя вандроўкі"**.
• **Квэсты:** "Карта сямі каралеўстваў"; "Сакрэты старога захавальніка".
• **Сюжэтна-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў"**. **Да 25 чалавек.**
• **"Дзень нараджэння ў Ратушы"**. Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
• **"Дзень нараджэння з Карамелькай (Лол Пчолкай)"**. Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.
Архітэктурны помнік "Слуцкая брама":
• **Часовая экспазіцыя "Храмавае дойлідства Нясвіжа"**. **Да 30 верасня.**

УНП 60020920

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: +375 17 507 44 68

• **Пастаянная экспазіцыя.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЫЛЫНИЧКАГА-БИРУЛИ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

• **Пастаянныя экспазіцыі.**
• **Праграма Art-lectorium "Зразумелае мастацтва"**. Праводзіцца заўсёды. Падрэзачнік на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефоне: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70

• **Пастаянная экспазіцыя.**
• **Праграма "Вялікі тэатр Беларусі запрашае"**. **25 чэрвеня. Пачатак канцрта а 17 гадзіне.**
• **Персанальная выстава мастацкі Марыі Сыржаваш "Вандроўкі"**. **Да 30 чэрвеня.**
• **Выстава "Белая зброя краін свету"**. Размешчана ў 1-м адсеку Паўночнага корпуса. **Да 25 снежня.**
• **Выстава з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея "Векі звязваюцца нить"**. На выставе прадставлена калекцыя дэкаратыўнай вышывкі, вязання і пляцення канца XVIII – XIX стст., сабраная першым дырэктарам музея А.Р. Брадоўскім, які быў калекцыянерам і вялікім знаўцам гэтага віду дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Месца знаходжання – Слановая зала музея. **Да 10 ліпеня.**
• **Фотадакументальная выстава "Без тэрміну даўнасці"**, прымеркаваная

да Гола гістарычнай памяці і прысвечаная генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.
• **Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.**
• **Экскурсіі з элементамі тэатралізаванай дзяцей і дарослых.**
• **Сямейная квест-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка"** (група ад 2 да 5 чалавек).
• **Экскурсія для дзвюх "Інтрыгі Купідона"**.
• **Экскурсія "Падарожжа ў часе"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту.
• **Музейная заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту:** "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асабіліваці жаночага касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."; "Печы з каробкавай кафлі XVI – XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1. Тэл.: +375 (17) 243 10 41 (каса), +375 (17) 361 54 93

• **25 – "Вялікі тэатр Беларусі запрашае..."** (12+). **Партрэтны зал у Замкавым комплексе "Мір"**. Пачатак у 17.00.
• **25 – "Дзікае паліванне караля Стаха"** (опера ў 2-х дзях) У. Солтана (12+). Дырыжор – Уладзімір Авадок. Пачатак у 19.00.
• **26 – "Ганна Карэніна"** (балет

у 2-х дзях на музыку П. Чайкоўскага). Пачатак у 18.00.
• **28 – "Тоска"** (опера ў 3-х дзях) Дж. Верды. Дырыжор – Алех Лясун. Пачатак у 19.00.
• **29 – "Лебядзінае возера"** (балет у 2-х дзях) П. Чайкоўскага. Пачатак у 19.00.
• **29 – Канцэрт "Любімыя романсы"**. Пачатак у 19.30.

УНП 191081322

Яшчэ больш варыянтаў культурнага адпачынку можна знайсці ў нашым тэлеграм-канале @kultinfа

Чытайце ў наступным нумары:

Для Ільі Гарбачэўскага Дзень Незалежнасці — свята асабістае. Як у гады вайны гэты чалавек змагаўся за вызваленне нашай краіны?

Забуты мастак Неявровіч і станцыя метро "Немаранскі сад". Што паміж імі агульнага?

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛІА ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэдакцыйнае пасаджэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешка ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыйманка: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Частэрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч;
адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ;
рэдактар аддзела: Яўген РАПІН;
аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНДЭВІЧ, Антон РУДАК, Павел САПАВЕУ Ілья СВІРІП, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, Даніл

ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ.
Сайт: www.kimpres.by.
E-mail: kultura.bel@yandex.by.
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, частэрты паверх.
Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23.
Тэлефон-факс: (017) 334 57 41.
Рэдакцыйны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя

па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдчы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меракванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2022.
Наклад 3037.
Індэкс 63875, 638752.
Рознічны кошт — па даномуленасці.
Падпісана ў друку 24.06.2022 у 18:00. Замова №116.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавешча "Беларускі Дам друку".
220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.